

MILIEUVERKLARING 2018

FEDERALE OVERHEIDSDIENST ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

OVER ALLE OPDRACHTEN EN DE LOGISTIEK VAN DE GEBOUWEN CITY
ATRIUM C ALSOOK NORTH GATE II EN III

21-11-2018

NACE-code 84.11

INHOUDSTAFEL

LIJST VAN DE FIGUREN	2
LIJST VAN DE TABELLEN.....	2
LIJST VAN DE GRAFIEKEN.....	2
Inleiding.....	3
1. De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	4
1.1 Voorstelling.....	4
1.2 Structuur van de FOD Economie.....	5
2. Het milieubeheersysteem van de FOD Economie.....	6
2.1 <i>Fysieke perimeter van het milieubeheersysteem</i>	6
2.2 Opdrachten van de FOD waarop het milieubeheersysteem van toepassing is	6
2.3 Structuur en verantwoordelijkheden bij het MBS.....	7
2.4 Werking van het milieubeheersysteem.....	7
2.5 Communicatie	9
3. Milieubeleid van de FOD Economie	10
4. Milieuaspecten van de FOD Economie	11
5. Belangrijke milieuaspecten van de logistiek	11
6. Kernindicatoren en milieudoelstellingen voor de logistiek – City Atrium	12
6.1 Elektriciteitsverbruik	12
6.2 Aardgasverbruik.....	14
6.3 Waterverbruik.....	15
6.4 Papierverbruik.....	17
6.4.1 Milieudoelstelling “Vermindering van het papierverbruik”	17
6.4.2 Milieuvriendelijkere publicaties	18
6.5 Mobiliteit.....	19
6.5.1 Woon-werkverkeer	19
6.5.2 Dienstverplaatsingen	20
6.5.3 Fleet management.....	20
6.5.4 Milieudoelstelling “Vermindering van de CO ₂ -emissies van het wagenpark”	21
6.6 Duurzaam aankoopbeleid.....	22
6.6.1 Kantoorbenodigdheden	23
6.7 Afvalproductie in het City Atrium.....	23
6.8 BIODIVERSITEIT.....	25
7. Belangrijke milieuaspecten van de opdrachten	26
8. Milieudoelstellingen in verband met de opdrachten	31
8.1 Algemene Directie Economische Reglementering (E3)	31
8.2 Algemene Directie Economische analyses en Internationale Economie	31
8.2.1 Kenniscentrum “duurzame economie”	31
8.2.2 Project “Opname van het concept “duurzaamheid” in de economische analyses”	32
8.2.3 Digitaliseringsproject van de processen.....	32
8.2.4 Project “REACH”	33
8.3 Algemene Directie KMO-Beleid (E5)	33
8.4 Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid	34

8.4.1. Project “Bepaling van een referentie-oppervlakte die een optimale uitbating van de zandbanken mogelijk maakt”	34
8.5 ALGEMENE DIRECTIE ECONOMISCHE INSPECTIE	35
8.6 Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium.....	36
9. Ontvangen suggesties en klachten over het milieubeheersysteem	37
10. Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie- en valideringswerkzaamheden.....	38

LIJST VAN DE FIGUREN

Figuur 1. Organogram van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie in 2018.....	5
Figuur 2. Werking van het MBS.....	8

LIJST VAN DE TABELLEN

Tabel 1. Aantal bewoners van het City Atrium C en de North Gate II en III.....	6
Tabel 2. Belangrijke milieuaspecten en –effecten van de logistiek.....	12
Tabel 3. Elektriciteitsverbruik in het City Atrium	13
Tabel 4. Aardgasverbruik in het City Atrium.....	14
Tabel 5. Watervbruik in het City Atrium.....	16
Tabel 6. Papierverbruik in het City Atrium.....	17
Tabel 7. Woon-werkverkeer	19
Tabel 8. Trein- en metrotickets.....	20
Tabel 9. Brandstofverbruik van de dienstvoertuigen	21
Tabel 10. Gegevens over de hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium	23
Tabel 11. Opdrachten van de algemene directies met een significant milieueffect.....	26

LIJST VAN DE GRAFIEKEN

Grafiek 1. Elektriciteitsverbruik in het City Atrium	13
Grafiek 2. Genormaliseerd aardgasverbruik in het City Atrium	15
Grafiek 3. Watervbruik in het City Atrium	16
Grafiek 4. Papierverbruik in het City Atrium	18
Grafiek 5. Papierverbruik door de drukkerij voor publicaties.....	19
Grafiek 6. Jaarlijks brandstofverbruik.....	22
Grafiek 7. CO2-emissies.....	22
Grafiek 8. Hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium.....	24
Grafiek 9. Hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium C.....	25

VOORWOORD

Gestimuleerd door de federale Regering heeft de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie eind 2007 een milieubeheersysteem geïnstalleerd om de Europese EMAS-registratie te kunnen verkrijgen.

Op basis van dit systeem en van het actieprogramma dat de impact op het milieu moet verbeteren, heeft de FOD Economie midden 2008 de certificatie ISO 14001:2004 verkregen en vervolgens ook de EMAS-registratie die van toepassing is voor alle opdrachten van de FOD en voor de logistiek van het gebouw City Atrium C.

In 2016 liep de driejarige cyclus van de EMAS-registratie af. Gesterkt door een positieve eindbalans wenst de FOD zijn certificaat ISO 14001 en zijn EMAS-registratie voor een volgende cyclus van drie jaar te vernieuwen.

Voor deze nieuwe cyclus en overeenkomstig het principe van continue verbetering die wordt opgelegd door de EMAS-verordening, heeft de FOD Economie nieuwe doelstellingen bepaald om de milieu-impact te verbeteren zowel op het vlak van zijn logistiek als met betrekking tot zijn opdrachten.

De milieuverklaring zoals ze voorzien is in de EMAS-verordening vormt het centrale communicatie-element van de FOD Economie inzake milieubescherming. Zij wordt om de drie jaar hernieuwd en tussentijds bijgewerkt. Zij is de waarborg voor een werkelijke transparantie, aangezien de inhoud ervan elk jaar geverifieerd wordt door een onafhankelijk accrediteringsorganisme.

Deze uitgave is de milieuverklaring 2018, aangevuld met de gegevens van de drie vorige jaren. In dit document worden ook de projecten toegelicht die opgestart worden om ofwel de logistieke prestaties van de FOD Economie te verbeteren ofwel de positieve impact op het milieu van sommige van zijn opdrachten te vergroten.

U zult merken dat de milieudynamiek die in het raam van de EMAS-registratie binnen het departement een vaste plaats heeft gekregen, zijn vruchten blijft afwerpen. De FOD Economie toont aan de hand van zijn talrijke initiatieven dat hij zich actief inzet voor de implementatie van de federale strategie voor duurzame ontwikkeling. Veel leesgenot.

Jean-Marc DELPORTE
Voorzitter van het Directiecomité

1. DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

1.1 VOORSTELLING

De Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, in het kort FOD Economie, werd in 1934 opgericht onder de naam "Ministerie van Economische Zaken". Tegen de achtergrond van de economische crisis leek het in die tijd aangewezen alle diensten die zich met de nationale economie bezighielden in één enkele organisatie samen te brengen.

De opdrachten en de structuur ondergingen in de loop van de tijd veranderingen, vooral tijdens de vier grote institutionele hervormingen van 1980, 1988, 1993 en 2001. Zo werden een aantal specifiek economische materies, en meer bepaald de economische expansie, geleidelijk geregionaliseerd. De federale overheid behield alle bevoegdheden die essentieel waren voor de verwezenlijking van de economische en monetaire unie.

Vanaf 1999 werd begonnen met de hervorming van de Belgische federale overheid volgens het zogenaamde Copernicus-plan. Ook hierdoor veranderden de structuur en de werking van het ministerie:

- er werd een algemene directie "Kleine en Middelgrote Ondernemingen" opgericht;
- er werd een nieuwe managementcultuur gecreëerd met de invoering van een mandatenstelsel voor de leden van het Directiecomité;
- het personeelsbeheer richtte zich geleidelijk meer op de ontwikkeling van de competenties van de ambtenaren en op loopbaanbegeleiding.

Naar aanleiding van deze hervorming veranderde de naam van het "Ministerie van Economische Zaken" naar "FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie".

Een "Business Process Reengineering" werd vervolgens opgestart in 2004. Het betrof een grootscheepse operatie, waarbij de diverse interne werkingsprocessen van de FOD Economie werden geanalyseerd over een periode van twee jaar, met als doel de synergieën tussen de algemene directies en de diensten te bevorderen om zo een grotere transversaliteit te verzekeren in de schoot van de FOD, een nieuwe werkdynamiek op gang te brengen en een optimaal gebruik te maken van alle beschikbare kennis.

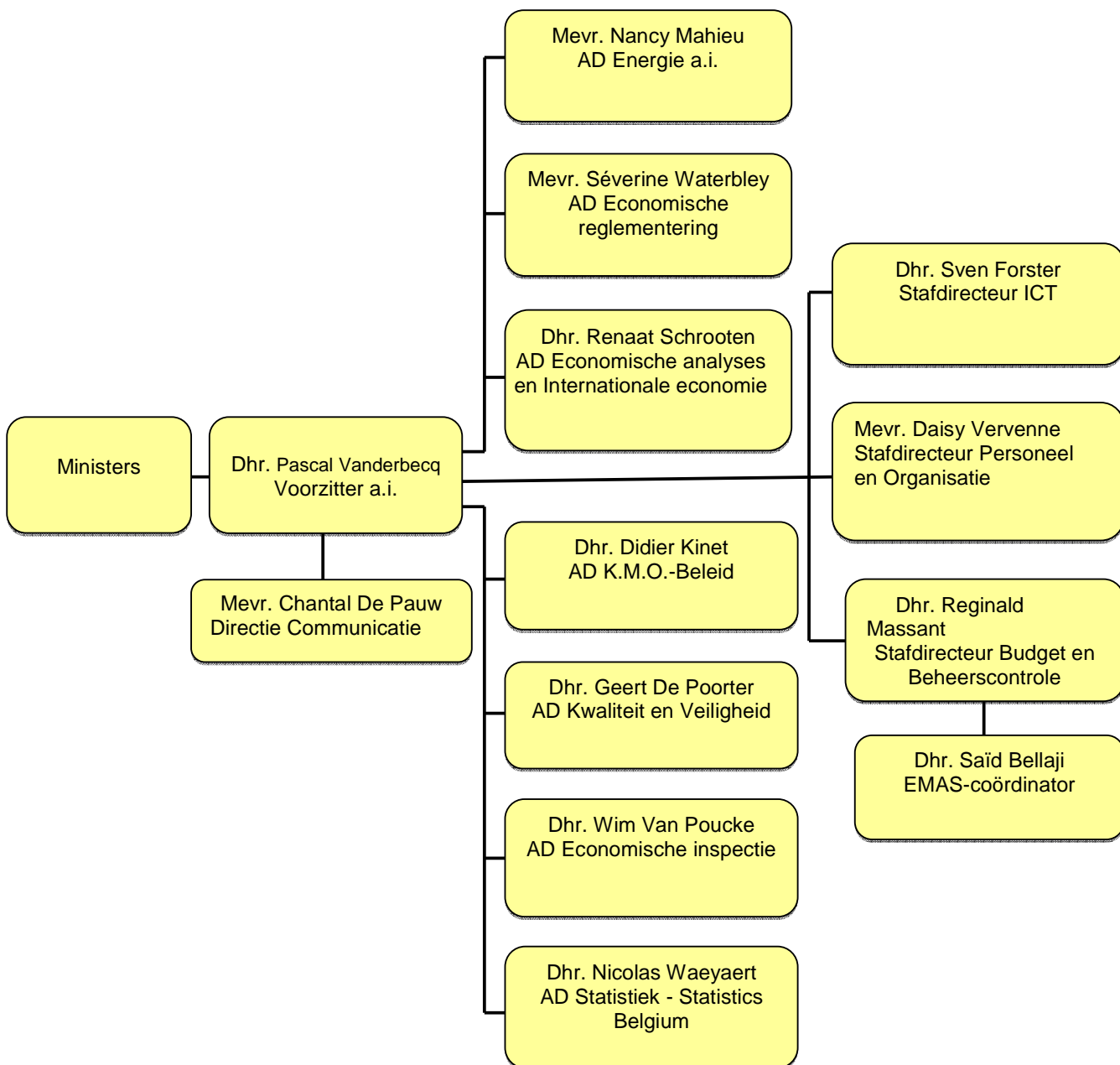
De FOD Economie heeft momenteel 1.978 medewerkers in dienst, waarvan 1.734 VTE (Veltijdse Equivalenten) verspreid over vijf gebouwen in het Brussel Hoofdstedelijk Gewest en acht vestigingen in de provincies.

1.2 STRUCTUUR VAN DE FOD ECONOMIE

De structuur van de FOD Economie is een dynamisch gegeven dat constant aangepast wordt naargelang de evolutie van de economie.

De FOD was in 2013 georganiseerd in acht algemene directies en vier stafdiensten. Sinds 2014 telt de FOD echter nog maar 7 algemene directies en 3 stafdiensten. De algemene directies “Regulering en Organisatie van de Markt” en “Telecommunicatie en Informatiemaatschappij” vormen sindsdien immers één directie onder de naam “Algemene Directie Economische Reglementering” en de Directie communicatie maakt deel uit van het Bureau van de Voorzitter.

Figuur 3. Organogram van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie in 2018

2. HET MILIEUBEHEERSYSTEEM VAN DE FOD ECONOMIE

2.1 FYSIEKE PERIMETER VAN HET MILIEUBEHEERSYSTEEM

EMAS (wat staat voor Eco-Management and Audit Scheme), zoals beschreven in de Europese verordening nr. 2017/1505, staat open voor elke organisatie die haar algemene milieuresultaten wenst te verbeteren.

Om sneller in de EMAS-dynamiek te komen werd in 2008 besloten het toepassingsveld van het milieubeheersysteem (MBS) stricto sensu te beperken tot één gebouw, namelijk het City Atrium C dat gelegen is aan de Vooruitgangstraat 50 te Brussel.

Het City Atrium C gebouw vormt samen met het gebouw ernaast (waar de FOD Mobiliteit en Vervoer gehuisvest is) één onroerend goed. De twee gebouwen zijn niettemin volledig gescheiden, enkel de parkeergarage is gemeenschappelijk.

Het gebouw is eigendom van één privé-eigenaar en wordt verhuurd aan de Regie der Gebouwen, die het ter beschikking stelt van de FOD Economie. Het onderhoud wordt uitgevoerd door een onderaannemer van de eigenaar.

Het City Atrium C gebouw wordt voornamelijk bezet door kantoren en vergaderzalen.

Het gebouw heeft een grondoppervlakte van ongeveer 3.500 m² en een totale oppervlakte van 21.120 m². Het telt tien verdiepingen (de tiende verdieping is een technische verdieping) en een ondergronds niveau.

In 2018 werd het perimeter van het MBS tot de gebouwen North Gate II en III uitgebreid. Deze tertiaire gebouwen worden bezet door kantoren en zijn op de Koning Albert II-laan gelegen. Ze maken deel uit van een geheel van 3 tertiaire eenheden (nr. 6-8-16: North Gate gebouwen) waar de Federale Overheidsdienst Economie en de Staatsveiligheid gehuisvest zijn.

De North Gate II en III gebouwen zijn eigendom van een privé-eigenaar en worden verhuurd aan de Regie der Gebouwen, die ze ter beschikking stelt van de FOD Economie. Het onderhoud wordt uitgevoerd door een onderaannemer van de Regie der Gebouwen.

De North Gate II en III gebouwen hebben een totale oppervlakte van respectievelijk 30.046 m² en 30.860 m². Ze tellen 8 verdiepingen (de achtste verdieping is een technische verdieping) en 3 ondergrondse niveaus. Ze zijn voornamelijk bezet door kantoren en vergaderzalen en herbergen ook het restaurant en de printroom op de gelijkvloers.

De beperking van het systeem tot de 3 Brusselse gebouwen is echter enkel voor de milieuaspecten die met de logistiek van de organisatie samenhangen. De invoering van het systeem in deze gebouwen belet zeker niet om milieuocties te organiseren in de andere vestigingen van de FOD Economie.

Tabel 1. Aantal bewoners van het City Atrium C en de North Gate II en III

Jaar 2017	Aantal personen	Aantal VTE's (Voltijdsequivalenten)
City Atrium C	550	508,57
North Gate II & III	975	905,86

Bron: FOD Economie

2.2 OPDRACHTEN VAN DE FOD WAAROP HET MILIEUBEHEERSYSTEEM VAN TOEPASSING IS

Om te bepalen op welke opdrachten van de FOD Economie het milieubeheersysteem van toepassing is, werd gekozen voor de eenvoudigste, maar ook meest voluntaristische oplossing: alle opdrachten van de FOD worden als relevant beschouwd. Ook de opdrachten van de algemene directies of diensten die geen kantoren in het gebouw City Atrium C, North Gate II en III gebruiken, vallen hier dus onder.

2.3 STRUCTUUR EN VERANTWOORDELIJKHEDEN BIJ HET MBS

Het Directiecomité van de FOD Economie, K.M.O, Middenstand en Energie heeft tot taak de FOD te besturen. Het doet voorstellen over de werking, staat in voor de coördinatie van alle diensten en activiteiten. Het stelt ook de begroting voor, ziet toe op de toepassing ervan, keurt het personeelsplan goed en stuurt het voor akkoord naar de minister(s). Het Directiecomité is ook bevoegd voor de loopbaan van de ambtenaren.

Alle strategische beslissingen over het MBS worden eveneens door het Directiecomité genomen. De leden keuren onder meer het milieubeleid, de -doelstellingen, het communicatieplan en de milieuverklaring goed. In het Directiecomité vindt eveneens de beoordeling door de directie plaats zoals voorgeschreven in de EMAS-verordening.

De stafdirecteur van S2 (EMAS-sponsor) kreeg van het Directiecomité het mandaat om in diens naam de documenten van het MBS voor intern gebruik (handleiding, procedures, formulieren, ...) goed te keuren. Er werd een EMAS-coördinator (CEMAS) aangewezen voor de organisatie van het milieubeheersysteem (MBS).

Bij de behandeling van de milieuaspecten van de opdrachten werkt de CEMAS samen met de correspondenten duurzame ontwikkeling. Deze correspondenten zijn leden van de interne cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Economie en vertegenwoordigen er hun algemene directie of stafdienst. De CEMAS staat in voor de algemene organisatie van het systeem en de behandeling van de milieuaspecten van de opdrachten.

2.4 WERKING VAN HET MILIEUBEHEERSYSTEEM

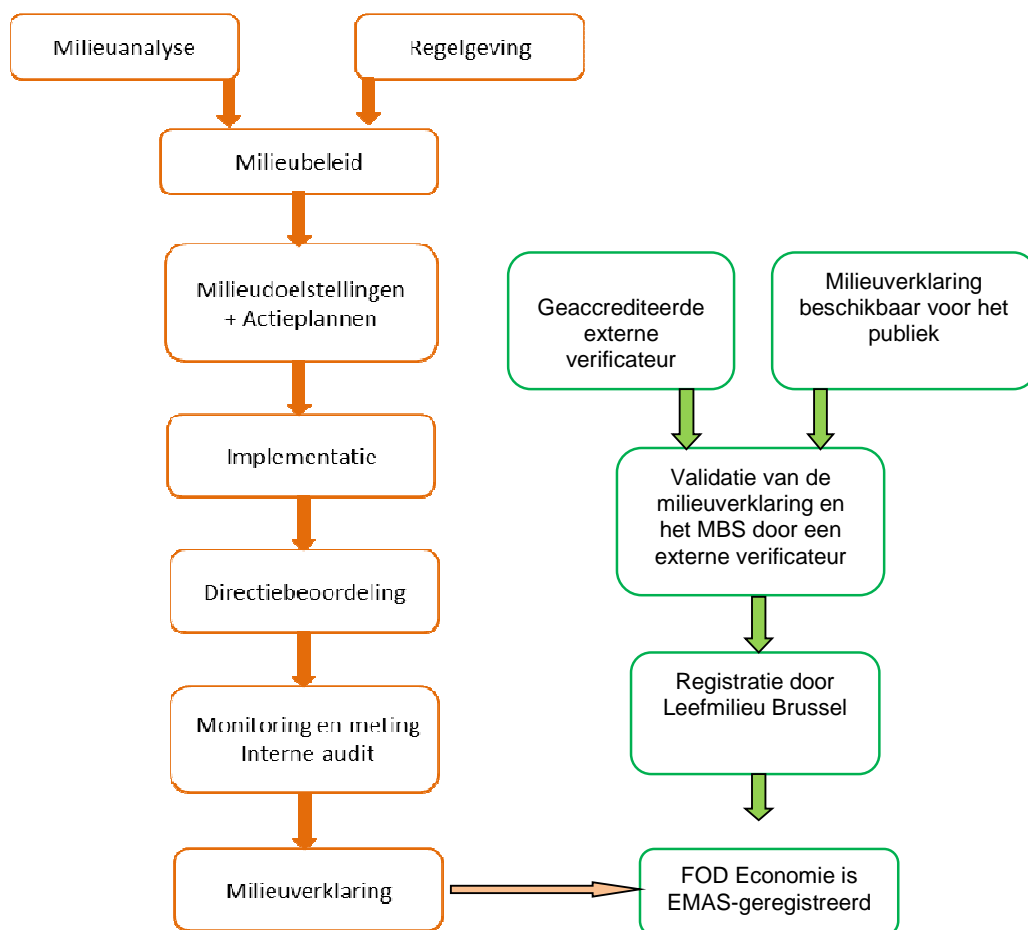
Met de invoering van een milieubeheersysteem streeft een organisatie naar een strikt beheer van haar milieuprestaties. De naleving van de EMAS-verordening vergt bijkomende inspanningen, aangezien het milieubeheersysteem voor een voortdurende verbetering van de prestaties moet zorgen.

Om het milieubeheersysteem uit te bouwen en in stand te houden gaat de organisatie milieueffecten bepalen, verbeteringsdoelstellingen voor deze effecten vastleggen, projecten uitwerken om de doelstellingen te bereiken, ze verwezenlijken en de resultaten ervan evalueren om eventueel de nodige wijzigingen in het systeem aan te brengen. Dit proces moet de organisatie vervolgens geregeld herhalen, waarbij telkens nieuwe doelstellingen bepaald worden, om zo te beantwoorden aan de continue verbetering die de EMAS-verordening oplegt.

De milieuanalyse vormt de eerste stap van elk gestructureerd milieuproject. Via de milieuanalyse kan de FOD nagaan wat haar milieueffecten zijn, zowel vanuit logistiek oogpunt als uit dat van de opdrachten. De analyse kan niet alleen de sterke punten van de FOD aanhalen, maar kan ook eventuele zwakke punten aan het licht brengen. De milieuanalyse moet op regelmatige basis worden geactualiseerd om eventuele interne (nieuwe organisatie, nieuwe opdracht, nieuw materiaal, ...) of externe veranderingen (gewijzigde reglementering) weer te geven. Overeenkomstig de EMAS-verordening wordt absolute prioriteit verleend aan het conform zijn met de milieuwetgeving en andere -vereisten.

Figuur 4: Werking van het MBS

Bron: FOD Economie

Op basis van de milieuanalyse en de verantwoordelijkheden van de FOD ten aanzien van de samenleving, bepaalt het Directiecomité een milieubeleid dat de strategische visie vormt waarin het milieubeheersysteem moet passen. Om het goedgekeurde beleid in de praktijk om te zetten, legt het Directiecomité vervolgens doelstellingen vast ter verbetering van de milieueffecten. Ze hebben betrekking op de terreinen die bij de milieuanalyse als belangrijk werden beschouwd. Deze doelstellingen worden vertaald in concrete actieplannen die zowel betrekking hebben op de logistiek als op de opdrachten van de FOD. Met de uitvoering van deze plannen ter verbetering van de milieueffecten staat of valt het systeem. De uitvoering verloopt gestructureerd, zodat duidelijk is welke taken en verantwoordelijkheden iedereen heeft en welke behoeften er eventueel zijn op het gebied van onder meer opleiding, communicatie en materiaal.

De milieuanalyse vormt de eerste stap van elk gestructureerd milieuproject. Via de milieuanalyse kan de FOD nagaan wat haar milieueffecten zijn, zowel vanuit logistiek oogpunt als uit dat van de opdrachten. De analyse kan niet alleen de sterke punten van de FOD aanhalen, maar kan ook eventuele zwakke punten aan het licht brengen. De milieuanalyse moet op regelmatige basis worden geactualiseerd om eventuele interne (nieuwe organisatie, nieuwe opdracht, nieuw materiaal, ...) of externe veranderingen (gewijzigde reglementering) weer te geven. Overeenkomstig de EMAS-verordening wordt absolute prioriteit verleend aan het conform zijn met de milieuwetgeving en andere -vereisten.

De resultaten van de acties ter verbetering van de milieueffecten worden met regelmaat en methodisch opgevolgd, indien mogelijk, via indicatoren. Via geregelde interne audits kan de FOD nagaan of de procedures en andere instructies op milieuvlak doelmatig zijn en/of ze toegepast worden. Minstens eenmaal per jaar beoordeelt het Directiecomité het systeem. Deze evaluatie moet een antwoord bieden op onder meer de volgende vragen:

- Moeten er in het milieubeleid van de FOD zaken gewijzigd worden?
- Is het milieubeheersysteem nog steeds aangepast aan de eigen filosofie en aan de organisatie?
- Zijn de afgesproken milieudoelstellingen bereikt, en indien neen, welke maatregelen moeten er dan worden genomen?

Om aan de opgelegde voortdurende verbetering te voldoen en wanneer het nodig is, bepaalt het Directiecomité, op voorstel van zijn leden, geregeld nieuwe milieudoelstellingen en -projecten. Het beslist ook over het communicatieplan.

2.5 COMMUNICATIE

De communicatie over het milieubeheersysteem, zowel naar het personeel als naar externe partners en de burger, wordt ondersteund door de directie Communicatie. Om de communicatie te structureren, wordt er jaarlijks in samenwerking met deze directie een actieplan opgesteld dat door het Directiecomité wordt goedgekeurd. Het plan omvat de voornaamste communicatieacties, maar kan in de loop van het jaar nog aangevuld worden, naargelang er nieuwe behoeften (bijvoorbeeld na een audit) naar boven zijn gekomen.

Voor de interne communicatie wordt de voorkeur gegeven aan elektronische communicatiemiddelen om papierverspilling te vermijden. Alle belangrijke informatie over het milieubeheersysteem is op een intranetpagina raadpleegbaar. De desbetreffende milieuverklaring en het milieubeleid zijn eveneens op onze website beschikbaar.

Elk nieuw personeelslid ontvangt ook een milieugids met daarin verschillende instructies over het milieubeheer in de FOD, of aanwijzingen waar hij deze informatie kan vinden.

Begin 2011 werd een netwerk van eco-coaches gecreëerd in de drie belangrijkste Brusselse gebouwen die door de FOD worden bezet, namelijk City Atrium, North Gate en WTC III. Bedoeling was om de interne milieucommunicatie te versterken. Dit netwerk werd tot « Facilitators » herdoopt en kreeg eveneens een nieuwe samenstelling. Deze facilitators hebben diverse taken zoals het informeren van collega's over de milieupraktijken die ze moeten naleven en het meedelen van eventuele klachten of voorstellen van hun collega's.

In het kader van de externe communicatie over het milieubeheersysteem neemt de milieuverklaring een belangrijke plaats in. De verklaring wordt jaarlijks bijgewerkt en gepubliceerd op de website van de FOD Economie.

Zowel het personeel als externen kunnen bij de EMAS-coördinator terecht voor informatie, vragen, klachten of suggesties.

EMAS-coördinator
Stafdienst Budget & Beheerscontrole
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Email: emas@economie.fgov.be

3. MILIEUBELEID VAN DE FOD ECONOMIE

Sinds 2008 verbond de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie zich ertoe de milieueffecten van zijn opdrachten en ondersteunende activiteiten te verbeteren. Dit doel werd in talrijke concrete maatregelen omgezet, zowel op het vlak van personeel als materiaal.

Door het invoeren van een milieubeheersysteem (MBS), zoals beschreven in de Europese EMAS-verordening, heeft de FOD Economie een belangrijke stap gezet in het kader van zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van de huidige samenleving en vooral ook ten aanzien van de toekomstige generaties.

Het MBS wordt gesteund door het Directiecomité, en meer bepaald door de voorzitter van het Directiecomité, die er borg voor staat dat de milieudimensie opgenomen wordt in de strategie van de FOD, in de organisatie en in het beheer ervan.

Met voldoende mensen, middelen en met de waarden van de FOD Economie die onze organisatie nauw aan het hart liggen, moet het milieubeheersysteem ervoor zorgen dat:

- milieuvervuiling wordt vermeden;
- milieuwetgeving wordt nageleefd;
- milieueffecten voortvloeiend uit zowel de opdrachten als de ondersteunende activiteiten voortdurend worden verbeterd.

De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige goederen- en dienstenmarkt vormt de missie van deze overheidsdienst. In deze context vervult de organisatie talrijke opdrachten op uiteenlopende gebieden die de gehele economie van het land bestrijken. Gezien de verwevenheid van economie en milieu, twee van de pijlers van de duurzame ontwikkeling, hebben vele van deze opdrachten ook een positief milieueffect.

Initiatieven nemen die dit positieve effect versterken, en in de praktijk laten zien dat milieubescherming en een duurzaam economisch beleid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, vormen twee wezenlijke streefdoelen van de verbintenis die in dit milieubeleid tot uiting komen.

Bij de opdrachten van de FOD Economie wordt er speciaal de aandacht op gevestigd dat de effecten van de druk op ecosystemen op middellange en lange termijn gezien moeten worden en dat ze vaak onomkeerbaar zijn. De economie kan zich niet duurzaam ontwikkelen als de natuurlijke hulpbronnen schaars worden of als de grenzen van het leefmilieu overschreden worden, zij het op lokaal of globaal niveau.

Vanuit ondersteunend oogpunt is het de bedoeling dat de organisatie dankzij de invoering van een milieubeheersysteem zijn milieuprestaties nog verder kan verbeteren. Om deze verbetering te realiseren, met een even goede of zelfs betere dienstverlening aan burgers en ondernemingen, is de medewerking van alle personeelsleden noodzakelijk. De verbetering moet plaatsvinden op terreinen waar significante milieueffecten vastgesteld werden en waar mogelijke maatregelen duidelijk naar voren komen, of het nu gaat om het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, de productie van afval of de uitstoot van vervuilende stoffen, waaronder broeikasgassen.

Er moet gezorgd worden voor systematisch en doelmatig overleg met onze overheids- en privépartners, zodat de FOD Economie zijn rol van groeimotor ook op milieugebied kan vervullen.

Beleid aangenomen door het Directiecomité op 28 november 2017.

4. MILIEUASPECTEN VAN DE FOD ECONOMIE

De term milieuaspect wordt door de EMAS-verordening gedefinieerd als een element van de activiteiten, producten of diensten van een organisatie dat milieueffecten heeft of kan hebben.

De milieuaspecten in verband met de logistiek zijn niet eigen aan de FOD Economie, aangezien het typische aspecten zijn voor elke administratieve bedrijvigheid (verlichting en verwarming van kantoren, gebruik van computers en printers, verplaatsing van personeel, ...). Ze worden centraal beheerd door de stafdiensten.

De aspecten in verband met de opdrachten van de FOD zijn wel eigen aan de organisatie zelf, aangezien deze opdrachten de FOD onderscheiden van de andere overheidsbesturen en meer in het algemeen van de andere organisaties van de tertiaire sector. Bovendien worden deze aspecten beheerd door verschillende afdelingen, de algemene directies, die elk specifieke opdrachten hebben.

Het onderscheid tussen de logistieke aspecten en de aspecten die met de opdrachten samenhangen, genoot de voorkeur boven het onderscheid tussen directe en indirecte milieuaspecten in de zin van de EMAS-verordening¹. Dat onderscheid is namelijk vaak vrij moeilijk te maken en kan niet als geheel toegepast worden op alles wat de logistiek of de opdrachten betreft. In beide gevallen zijn er immers aspecten die de FOD zelf beheert, terwijl voor andere aspecten de organisatie in het beste geval enkel kan proberen om enige invloed uit te oefenen.

De invloed die de FOD op zijn milieueffecten kan uitoefenen, is dan ook één van de factoren die gehanteerd wordt om te bepalen welke aspecten belangrijk zijn, met andere woorden, welke aspecten aandachtig moeten worden opgevolgd en waarvoor een actie ter verbetering van de milieueffecten kan worden overwogen (zie volgend hoofdstuk).

5. BELANGRIJKE MILIEUASPECTEN VAN DE LOGISTIEK

De analyse van de milieuaspecten van de logistiek gebeurt in twee stappen. Eerst wordt een zo volledig mogelijke inventaris gemaakt van alle milieuaspecten. Daarna worden de belangrijkste aspecten onderscheiden volgens vijf criteria:

- Wetgeving: Bestaan er wettelijke of andere milieuvoorschriften?
- Gevolgen: Wat is de ernst van de milieueffecten?
- Gewoonten: Betreft het situaties die de FOD onmiddellijk moet stopzetten, in een min of meer nabij toekomst moet veranderen, of louter in de gaten moet houden?
- Mening van het personeel: Dit wordt tot op heden via opiniepeilingen gedaan om de domeinen te kennen waarin de FOD prioritair moet handelen.
- Invloed: Wat is de mate van invloed die de FOD kan hebben? Kiezen voor een project ter verbetering van de milieueffecten op een gebied waar de FOD een zekere invloed kan uitoefenen in plaats van op een gebied waarvoor het besluitvormingscentrum niet bij de FOD ligt, verhoogt de slaagkansen van het project.

¹ Een direct milieuaspect wordt in de EMAS-verordening (nr. 2017/1505) omschreven als "Een milieuaspect dat samenhangt met de activiteiten, producten en diensten van de organisatie zelf, waarover zij een directe beheerscontrole uitoefent".

Tabel 2. Belangrijke milieuaspecten en –effecten van de logistiek

Milieuaspecten – Bronnen van effecten	Milieueffecten
Gebruik van PC, fotokopieerapparaten, printers	Verbruik van elektriciteit
Aankoop/gebruik van kantoor materiaal (papier, toner,...) en kantoorapparatuur (pc, printer, meubelen,...)	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen, afvalproductie
Activiteiten van de medische dienst	Productie van gevaarlijk afval zoals injectienaalden
Verlichting van de lokalen	Verbruik van elektriciteit
Gebruik van water (sanitair, schoonmaak, ...)	Verbruik van een natuurlijke hulpbron
Woon-werkverkeer van het personeel	Verbruik van energie, luchtverontreiniging, wegverkeer
Verwarming en airco (klimatisatie)	Verbruik van energie, productie van gevaarlijk afval bij onderhoud
Gebruik van papier	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen, productie van afval
Diverse activiteiten met productie van speciaal en/of gevaarlijk afval	Productie van speciaal of zelfs gevaarlijk afval: chemische producten, neonlampen, inktpatronen, toners,...

Bron: FOD Economie

6. KERNINDICATOREN EN MILIEUDOELSTELLINGEN VOOR DE LOGISTIEK – CITY ATRIUM

De organisatie is volgens de EMAS-verordening verplicht om jaarlijks via indicatoren te rapporteren over haar milieuprestaties op verschillende sleutelgebieden zoals energie-efficiëntie, water en afval. In dit hoofdstuk wordt er dan ook gerapporteerd over het elektriciteits-, aardgas-, water-, papierverbruik, alsook over het aankoopbeleid, de afvalproductie en mobiliteit (woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen). Voor sommige van deze aspecten heeft het Directiecomité voor de periode 2017-2020 verschillende milieudoelstellingen vastgelegd.

6.1 ELEKTRICITEITSVERBRUIK

Elektriciteit wordt in de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III voornamelijk gebruikt voor de verlichting, de airco en de voeding van het informaticamateriaal (pc's, multifunctionals, schermen, servers). De FOD Economie produceert zelf geen elektriciteit. Het contract voor de elektriciteitslevering valt onder de bevoegdheid van de Regie der Gebouwen. De oorsprong van de elektriciteit die ter beschikking wordt gesteld, is afkomstig uit 100 % hernieuwbare energiebronnen.

In 2018 werd het toepassingsgebied van het MBS tot de gebouwen North Gate II en III uitgebreid. Aangezien we geen betrouwbare cijfers over het verbruik vóór 2017 hebben, gebruiken we in deze milieuverklaring de cijfers van 2017 en vergelijken we die met deze van de benchmarking van 2012².

² Benchmarking 2012, die matige indicatoren voor het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest en indicatoren afkomstig van (bijna) EMAS-geregistreerde federale instanties bevat. Technisch verslag "Ecodynamische onderneming" 21/10/2013. Tertiaire sector.

Doelstelling 2017-2020:

Het jaarlijks totaal waterverbruik van de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III onder het gemiddelde behouden van de twee laagste jaren tussen 2013 en 2016.

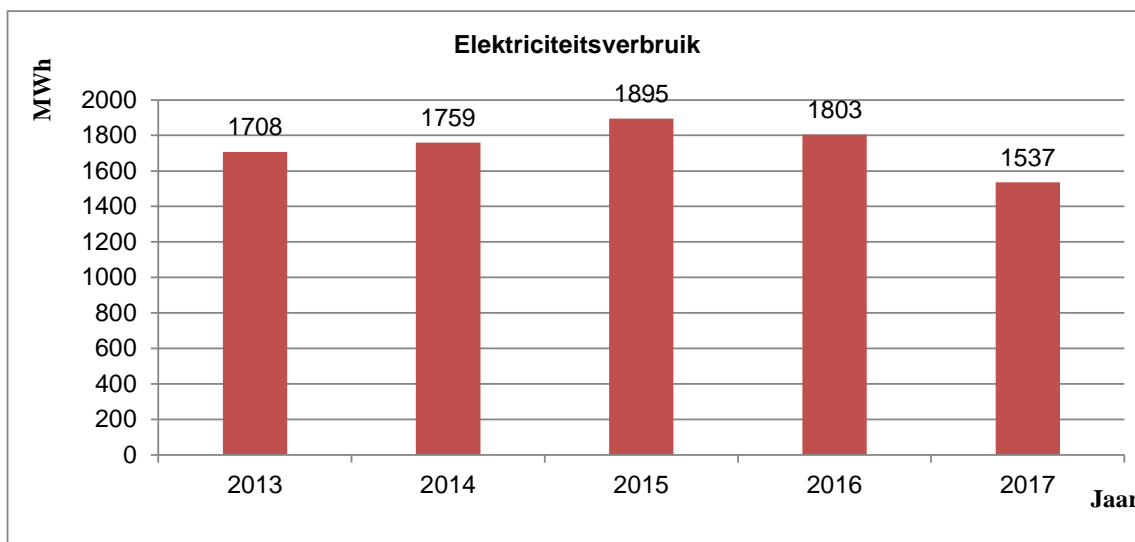
Indicator: Jaarlijks elektriciteitsverbruik in kWh/VTE

VTE = Voltijdsequivalent

Tabel 3. Elektriciteitsverbruik in het City Atrium C

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddeld verbruik in 2013 en 2014
Elektriciteitsverbruik (MWh) ³	1708	1759	1895	1803	1537	1733
CO ₂ -emissies (ton) ⁴	683	704	758	721	615	693
Elektriciteitsverbruik per m ² (kWh/m ²) ⁵	81	83	89	85	73	82
Elektriciteitsverbruik per bewoner (kWh/persoon)	2837	2748	3147	3225	2794	2798
Elektriciteitsverbruik per bewoner (kWh/VTE)	/	/	/	/	3022	/

Grafiek 1. Elektriciteitsverbruik in het City Atrium C

Bron: FOD Economie

³ De verbruiksgegevens zijn afkomstig van de maandelijkse facturen van de energieleverancier.

⁴ Gelet op de samenstelling van het Belgische elektriciteitsproductiepark bedraagt de gebruikte omrekeningscoëfficiënt 0,400 kg CO₂ per kWh verbruikte elektriciteit. Bron BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer).

⁵ Als oppervlaktecijfer wordt het getal 21.120 m² gebruikt dat berekend werd door een erkende EPB-certificateur (Energy performance in buildings) die in juli 2018 het EPB-certificaat heeft afgeleverd. Deze persoon heeft gebruikgemaakt van de door Leefmilieu Brussel vastgelegde methode bepaald bij het besluit van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest betreffende het energieprestatiecertificaat voor een openbaar gebouw van 27 mei 2010 (B.S. van 10 juni 2010).

In 2017 stellen we vast dat het jaarlijks totaal elektriciteitsverbruik onder het gemiddelde ligt van de twee laagste jaren tussen 2013 en 2016 . Bovendien constateren we een afname van 15% van het elektriciteitsverbruik ten opzichte van 2016.

De sensibilisering begint haar vruchten af te werpen.

Het in 2017 ingevoerde GTB (Gecentraliseerd Technisch Beheer) laat ook toe om het elektriciteitsgebruik in het City Atrium C gebouw verder te optimaliseren.

❖ **North Gate gebouwen**

Wat het elektriciteitsverbruik in de NG II (1.534,358 MWh - 1.694 KWh/VTE) en NG III (2.672,635 MWh - 2.950 KWh/VTE) betreft, stellen we vast dat het veel lager ligt dan dat vermeld in de benchmarking, met name: 3.849 KWh/VTE (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en 3.868 KWh/VTE (voor (bijna) EMAS-geregistreerde federale instanties).

Onze doelstelling is dus voor de drie gebouwen ruimschoots bereikt.

6.2 AARDGASVERBRUIK

Aardgas wordt in de gebouwen City Atrium C en North Gate II en III gebruikt als brandstof voor de verwarming.

Een goed onderhoud van de verwarmingsinstallaties is van essentieel belang. Dit gebeurt door een gespecialiseerde firma.

Omdat het verbruik van aardgas in sterke mate beïnvloed wordt door het buitenklimaat, wordt voor de vergelijking van de verbruiksgegevens over de jaren heen gebruikgemaakt van het genormaliseerde aardgasverbruik. Dit is het verbruik bij standaard weersomstandigheden, met andere woorden de invloed van weerschommelingen valt weg.

Doelstelling 2017-2020:

Het jaarlijks genormaliseerd aardgasverbruik van de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III onder het gemiddelde behouden van het verbruik van de twee laagste jaren tussen 2013 en 2016.

Indicator "Jaarlijks genormaliseerd aardgasverbruik in kWh/VTE".

VTE = Voltijdsequivalent

Tabel 4. Aardgasverbruik in het City Atrium

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddeld verbruik in 2014 en 2016
Reëel verbruik (MWh)	1856	1029	1330	1208	1305	1118
CO ₂ -emissies (ton CO ₂) ⁶	402	223	289	262	283	242
Genormaliseerd verbruik (MWh) ⁷	1726	1328	1451	1316	1370	1322
Genormaliseerd verbruik per bewoner (MWh/persoon)	3558	2075	2410	2354	2490	2214
Genormaliseerd verbruik per bewoner (MWh/VTE)	/	/	/	/	2693	/

⁶ De gebruikte omzettingcoëfficiënt is 0,217 kg CO₂ per kWh verbruikt aardgas. Bron BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer).

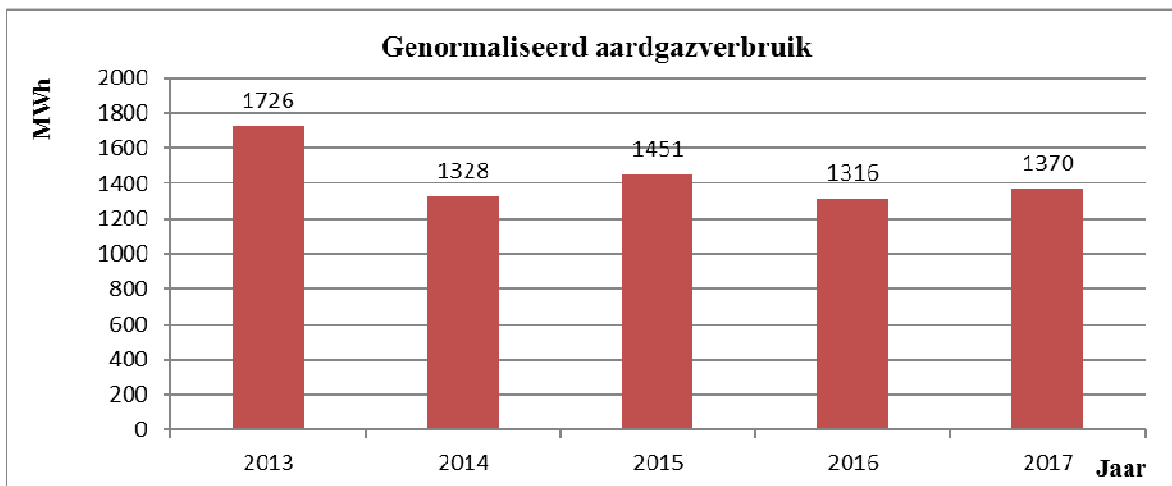
⁷ Om het genormaliseerd verbruik te berekenen, wordt gebruikgemaakt van graaddagen (hoe kouder het is, hoe meer graaddagen er zijn.) Deze cijfers werden gehaald van de website: <http://www.gaznaturel.be/consommateurs/la-federation-du-gaz-naturel/publications/degres-jours>.

In 2017 is ons genormaliseerd aardgasverbruik met 3,63 % gestegen ten opzichte van het gemiddelde van de beste verbruiksniveaus opgetekend tussen 2013 en 2016. Deze stijging is te verklaren door de slechtere weersomstandigheden.

Uit de energieaudit blijkt dat de stijging van het verbruik onder meer te wijten is aan een gebrek aan hydraulische isolatie van de verwarmingsketels en aan regulering van de circulatiepompen.

Bijgevolg zullen we in overleg met COFELY (firma belast met het onderhoud) op basis van de energieaudit hiervoor oplossingen zoeken. Daarnaast zullen we intern de medewerkers nog meer sensibiliseren op basis van de eco-tips uit onze milieugids (versie 2016).

Grafiek 2. Genormaliseerd aardgasverbruik in het City Atrium C

Bron: FOD Economie

❖ North Gate gebouwen

Het aardgasverbruik van de NG II (1.472 MWh) en III (2.060 MWh) werd niet vergeleken met de cijfers van de benchmarking aangezien deze geen genormaliseerd verbruikscijfers vermeldt.

In het algemeen kan een stijging of daling van het verbruik echter verklaard worden door mildere (daling) of slechtere (stijging) weersomstandigheden.

6.3 WATERVERBRUIK

In de gebouwen wordt water gebruikt voor technische (verwarming, luchtbevochtiging, ruiten wassen) en huishoudelijke doeleinden (sanitaire installaties en keukens van de North Gate).

Doelstelling 2017-2020 : het jaarlijks totaal waterverbruik van de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III onder het gemiddelde behouden van de twee laagste jaren tussen 2013 en 2016.

Indicatoren : “Jaarlijks waterverbruik in m³/VTE voor sanitaire doeleinden” en “Jaarlijks waterverbruik in m³/VTE voor technische doeleinden”.

VTE = Voltijdsequivalent

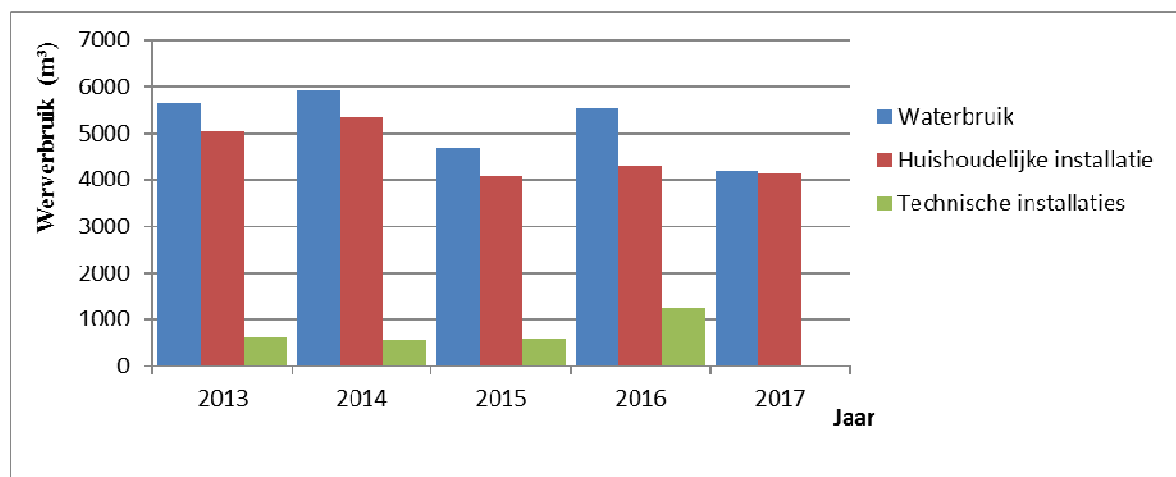
Tabel 5. Waterverbruik in het City Atrium C

Jaar	2014	2015	2016	2017	Gemiddeld verbruik in 2015 en 2016
Waterverbruik voor huishoudelijke doeleinden (m ³)	5338	4081	4282	4146	4181
Waterverbruik voor technische doeleinden (m ³)	579	600	1251	32	925
Totaal waterverbruik (m ³)	5917	4681	5533	4178	5107
Waterverbruik per bewoner (m ³ /persoon)	9,24	7,77	9,89	7,59	8,83
Waterverbruik per bewoner (m ³ /VTE)	/	/	/	8,21	/

Bron: FOD Economie

Een aantal kerngegevens voor het waterverbruik in het City Atrium C zijn weergegeven in tabel 5. Ze zijn afkomstig van de technische beheerder van het gebouw die de meterstanden van het water registreert. Aangezien er in de loop van 2009 afzonderlijke meters werden geïnstalleerd op de technische en huishoudelijke installaties, beschikt de FOD sinds 2010 over meer gedetailleerde verbruiksgegevens.

Grafiek 3. Waterverbruik in het City Atrium C

In 2017 hebben we een afname van het totale waterverbruik, alsook van het waterverbruik voor technische en sanitaire doeleinden vastgesteld. Het totale waterverbruik blijft onder het gemiddelde van de 2 laagste waterverbruikscijfers van de laatste 3 jaar.

Een lagere HVAC-behoefte (door mildere weersomstandigheden) werkte een afname van het waterverbruik voor technische doeleinden in de hand.

Bovendien begint de sensibilisering haar vruchten af te werpen en wordt ervaren door de afname van het waterverbruik voor sanitaire doeleinden.

We sensibiliseren echter verder de medewerkers zodat ze rationeel omgaan met water voor sanitaire doeleinden.

❖ North Gate gebouwen

We beschikken voortaan enkel over het totale waterverbruik van de NG II en III die ons door de technische onderhoudsfirma Veolia wordt gecommuniceerd.

In 2017 registreerden we een totaal waterverbruik van 4,80 m³/VTE voor de NG II en van 3,27 m³/VTE voor de NG III.

Deze verbruiksgegevens komen bijna overeen met een derde van het verbruik van de (bijna) EMAS-geregistreerde federale instanties.

Onze doelstelling voor de 3 gebouwen is dus behaald.

6.4 PAPIERVERBRUIK

6.4.1 Milieudoelstelling “Vermindering van het papierverbruik”

In het kader van de reorganisatie van de informaticamiddelen werd zoveel mogelijk gekozen voor het netwerkgebruik van multifunctionele toestellen die recto-verso kunnen afdrukken.

Doelstelling 2017-2020: Het jaarlijks genormaliseerd aardgasverbruik van de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III onder het gemiddelde behouden van de twee laagste jaren tussen 2013 en 2016.

Indicator: “Aantal gedrukt papier in kg/VTE/jaar” en “Percentage gedrukt recto-verso papier”.

Een monitoringsysteem voor multifunctionals werd ingevoerd. De gegevens die hiermee worden verzameld, zullen het mogelijk maken om een beter zicht van het papierverbruik te hebben.

Tabel 6. Papierverbruik in het City Atrium C

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddeld verbruik in 2013 en 2014
Aantal A4-bladen (x 1000) ⁸	2.475	2550	2725	2735	2112	2512
Massa-equivalent (kg) ⁹	12.375	12.750	13.625	13.675	10.563	12562
Verbruik per bewoner (kg/persoon)	25	20	22	24	19	23
Verbruik per bewoner (kg/VTE)	/	/	/	/	21	/

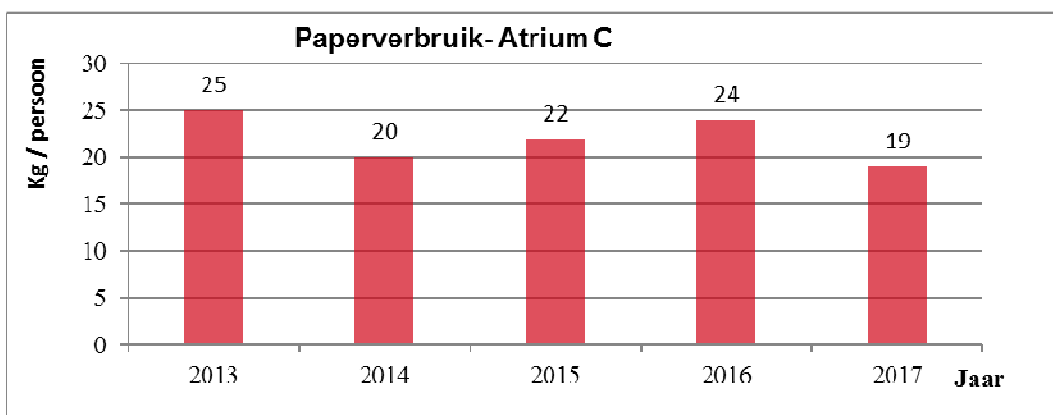
Bron: FOD Economie

⁸ Het verbruik van A4-bladen wordt geschat op basis van de hoeveelheid papier die door het centrale magazijn wordt verdeeld.

⁹ Een A4-blad (210 mm x 297 mm) met een standaardgewicht per m² van 80g weegt 4,99g. .

Grafiek 4. Papierverbruik in het City Atrium C

Bron: FOD Economie

In 2017 registreerden we een afname van het aantal bladen van 16% ten opzichte van het gemiddelde van de twee beste resultaten tussen 2013 en 2016.

In ditzelfde jaar daalde het aantal verbruikte bladen per bewoner ook met 16% ten opzichte van het gemiddelde van de 2 referentiejaar (2013 en 2014).

Bovendien stellen we vast dat het recto-verso afdrucken zich veralgemeend heeft dankzij de technieken die door ICT werden ingevoerd en de inzet van het personeel.

❖ North Gate gebouwen

In 2017 bedroeg het papierverbruik in de NG II en III 18.688 kg. Dit komt overeen met 19 kg/persoon en 21 kg/VTE.

Ons papierverbruik komt overeen met de helft van het papierverbruik dat in de benchmarking (40 kg/VTE) wordt opgegeven.

Onze doelstelling is dus voor de 3 gebouwen bereikt.

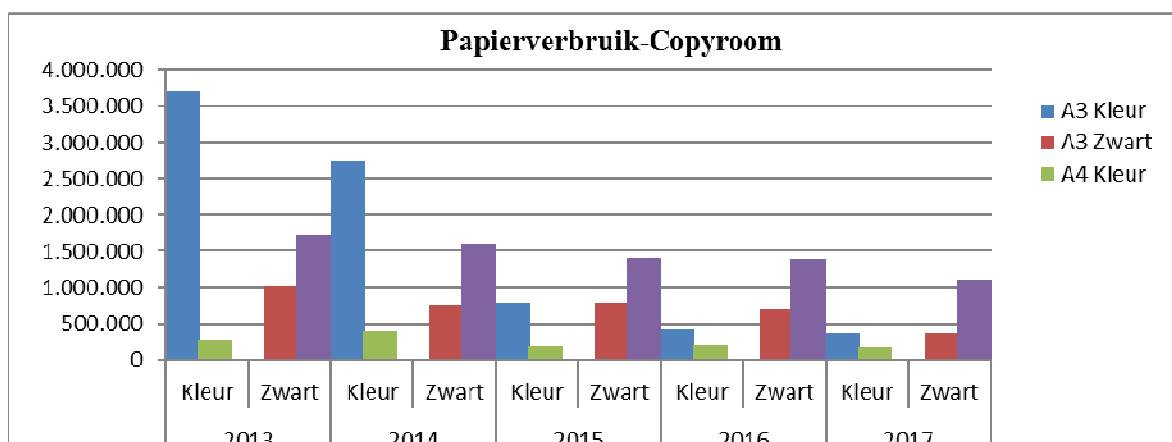
6.4.2 Milieuvriendelijkere publicaties

Begin 2010 zijn de drukkerijen van de directies Communicatie en Statistiek samengevoegd.

De doelstelling werd bereikt door onder meer de bevordering van het afdrucken op aanvraag ("Printing on demand"), het printen van minder lijvige informatiedocumenten, zoals flyers, waarin voor verdere informatie systematisch wordt verwezen naar de website van het departement en het verdelen op seminaries van lijvige documenten op een herbruikbare elektronische drager (USB-stick).

Voor wat betreft de milieukwaliteit van het gebruikte papier, de drukkerij van de FOD Economie heeft testen uitgevoerd en bestelt nu papier dat veel milieuvriendelijker is: ofwel papier met het label PEFC (afkomstig van houtvezels van duurzaam beheerde bossen) en het Europese Ecolabel (milieuvriendelijk fabricatieprocedé), ofwel 100 % gerecycleerd papier met het label "Der Blaue Engel".

Grafiek 5. Papierverbruik door de printroom voor publicaties

Bron: FOD Economie

De dalende tendens in het papierverbruik in de printroom heeft zich ook in 2017 doorgezet. Dit is te wijten aan een zeer restrictief voorraadbeleid voor de brochures die nog worden gedrukt. De overstap naar een print-on-demand systeem laat immers toe om op korte termijn het gewenste aantal brochures te drukken in het kader van specifieke evenementen of aanvragen. Ook wordt bij externe aanvraag van grote hoeveelheden steeds contact opgenomen met de aanvrager om zijn aanvraag te bespreken en eventueel alternatieven voor te stellen die het gevraagde aantal kunnen verminderen.

Bovendien maken een aantal lijvige en algemeen begrijpelijke brochures geen deel meer uit van ons documentatieaanbod als gevolg van de overheveling van bevoegdheden na de zesde staatshervorming. De omvorming van drukkerij naar printroom en de vermindering van het aantal productie- en afwerkingsmachines in 2016 kan er in de toekomst toe leiden dat het papierverbruik nog daalt omdat bepaalde verschijningsvormen, zoals een gelijmde brochure op A5 formaat, niet meer in huis kunnen gemaakt worden en dus moeten uitbesteed worden. Het succes van het printbeleid is slechts mogelijk doordat de directies-generaal het op een constructieve wijze hebben gerespecteerd en zeer restrictief zijn omgesprongen met het aanvragen van uitzonderingen.

6.5 MOBILITEIT

6.5.1 Woon-werkverkeer

Om de drie jaar moet de FOD Economie een bedrijfsvervoersplan (BVP) indienen bij het Brussels Instituut voor Leefmilieu. De organisatie neemt via deze weg ook deel aan de federale mobiliteitsenquête van de FOD Mobiliteit. Dit document werd de laatste keer opgesteld begin 2012 voor de gebouwen City Atrium, North Gate III en WTC III en op basis van de personeelsgegevens op 30 juni 2011. Om de benodigde gegevens te verzamelen, maakt de organisatie gebruik van de verschillende databanken voor abonnementen en toegang tot de parking. In 2017 heeft de FOD Economie dit plan opnieuw opgesteld. Deze resultaten worden in tabel 7 weergegeven.

Tabel 7. Woon-werk verkeer

Vervoermiddel	Trein	Bus/ Metro	Wagen	Fiets	Te voet
PTE 2011	72,10 %	15,90 %	9,70 %	0,40 %	1,90 %

PTE 2014	71,84 %	16,71 %	5,75%	2,58 %	3,28 %
PTE 2017	76,21%	14,97%	5,26%	1,16%	2,39%

Bron: FOD Economie

6.5.2 Dienstverplaatsingen

De FOD Economie beschikt over een park van dienstvoertuigen die zowel door de professionele chauffeurs van de organisatie als door de andere ambtenaren worden gebruikt. Deze laatste gebruiken de voertuigen voor onder meer controle- en inspectieopdrachten of om deel te nemen aan vergaderingen op (inter)nationaal niveau.

Daarnaast biedt de facilitaire dienst ook vervoersalternatieven aan, namelijk metro- en/of treintickets. Door het verdwijnen van de papieren meerrittenmetrokaarten, die S2 ter beschikking stelde, hebben we nu geen globaal overzicht meer van het aantal afgelegde metroritten voor dienstverplaatsingen. Sinds oktober 2013 stelt de FOD Economie tevens twee elektrische fietsen ter beschikking van het personeel voor dienstverplaatsingen. Tabel 8 geeft een overzicht van het aantal aangekochte treintickets.

Tabel 8. Treintickets

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017
Aangekochte treintickets	4.728	4669	5035	4399	3834
Metrotickets (MIVB)	115	110	/	/	/

Bron: FOD Economie

6.5.3 Fleet management

❖ Gebruik en samenstelling van het wagenpark

De facilitaire dienst is verantwoordelijk voor het "fleet management" en heeft dus als opdracht personen en goederen efficiënt te vervoeren en voertuigen ter beschikking te stellen. Dit moet gebeuren met aandacht voor de veiligheid van de bestuurders en passagiers. Eind december 2017 had de FOD Economie 83 voertuigen op de baan.

De voertuigen worden gebruikt naargelang de te verlenen diensten en de eigenschappen van het voertuig. De FOD Economie beschikt over 68 dieselwagens, 5 benzinewagens, 4 hybride wagens, 5 CNG-wagens en 1 elektrische wagen. De benzinewagens, alsook de elektrische en hybridewagen worden ingezet in Brussel of voor korte trajecten. Dieselwagens worden ter beschikking gesteld van de operationele diensten voor langere trajecten. Het goederenvervoer gebeurt met bestelwagens of vrachtwagens naargelang de te vervoeren goederen (massa, volume, ...).

Sinds 2017 moet ook rekening gehouden worden met de lage-emissiezone in Antwerpen en sinds 01/01/2018 met die in Brussel.

Hier volgt een overzicht van het aantal voertuigen per Euronorm.

Euronormen	Euro 3	Euro 4	Euro 5	Euro 6	Geen euronorm
Aantal voertuigen in 2017	10	11	38	23	1

❖ Verbruik

Elk jaar wordt er dus een afname vastgesteld van het aantal verrichte opdrachten met wagens. De zendingen worden in de telling opgesplitst in de categorie “korte ritten” (minder dan 30 km) en “lange ritten” (meer dan 30 km). In 2017 registreerden we 809 korte ritten (hetzij 39%) en 1.227 lange ritten (hetzij 61%).

In 2016 registreerden we 1.054 korte ritten (hetzij 37%) en 1.788 lange ritten (hetzij 63%). In 2015 waren 22% van de verplaatsingen korte ritten tegen 15% in 2014 en 25% in 2013.

Om het aantal afgelegde kilometers per voertuig te berekenen, baseerde de facilitaire dienst zich op de facturen voor het tanken van benzine/diesel en op de logboeken van de voertuigen. Bij elke volle tank codeert de bestuurder de kilometerstand van zijn voertuig. Het aantal kilometers wordt dus berekend als zijnde het verschil tussen de factuur van december en die van januari.

6.5.4 Milieudoelstelling “Vermindering van de CO₂-emissies van het wagenpark”

Doelstelling 2017-2020:

De jaarlijkse CO₂-emissies van de dienstwagens onder het gemiddelde behouden van de twee jaren met de laagste CO₂-uitstoot tussen 2013 en 2016.

De opvolging van de resultaten gebeurt via de volgende indicatoren:

- Jaarlijks brandstofverbruik in liters (per type brandstof);
- Ecoscore per type voertuig en/of gemiddelde op jaarbasis;
- Gemiddeld brandstofverbruik per type voertuig in liters per 100 km (jaarlijks);
- Aantal ton CO₂-emissies per jaar.

De evolutie van het verbruik van het wagenpark is te verklaren door het aantal afgelegde kilometers en de gebruikte wagen.

In 2017 bedroeg het door de dienstwagens aantal afgelegde kilometers in totaal 1.249.771 km.

In 2016 was het door de dienstwagens aantal afgelegde kilometers in totaal 1.218.650 km (tegen 1.196.774 km in 2015 en 1.419.947 km in 2014).

Tabel 9. Brandstofverbruik van de dienstvoertuigen

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddelde van 2015 en 2016
Totale hoeveelheid verbruikte brandstof (liter)	126.956	110.849	98.400	106.985	99.199	102.692
Gemiddeld verbruik In liter/100 km (Alle voertuigen samen)	8,56	7,80	8,20	8,77	7.93	8,48
CO ₂ -emissies (ton) ^{10, 11}	330	299	265	289	263	277

Bron: FOD Economie

¹⁰ De gebruikte omzettingcoëfficiënt bedraagt 2,7 kg CO₂/l verbruikte diesel (bron: *1996 and 2006 Guidelines for national Greenhouse Gas Inventories*, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) – UN et *CO₂ Emissions from fuel Combustion 2010* International Energy Agency ed.). In het gegeven “Totale hoeveelheid verbruikte brandstof” is het verbruik van benzine mee ingecalculleerd. We beschikken momenteel niet over de getrieerde gegevens van alle jaren en maken daarom nog geen onderscheid in het soort brandstof.

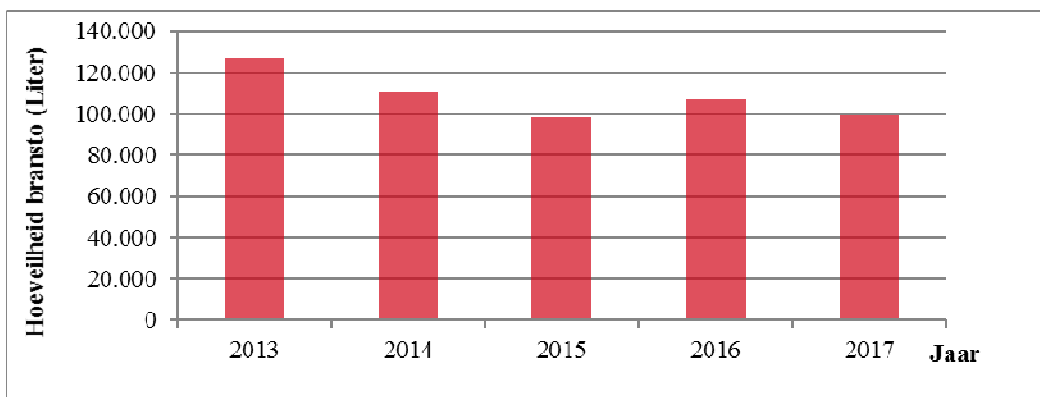
¹¹ Hier werd geen melding gemaakt van de productie van methaan en distikstofoxide, twee broeikasgassen, aangezien zij minder belangrijk zijn in termen van ton CO₂-equivalent.

In 2017 verbruikten we 99.199 liter brandstof in totaal
We stellen een daling ten opzichte van 2016 (106.985 liter) en een stijging ten opzichte van 2015 vast toen er slechts 98.400 liter brandstof verbruikt werd tegen 110.890 liter in 2014 en 129.432 liter in 2013 (Zie tabel 9 en grafiek 6).

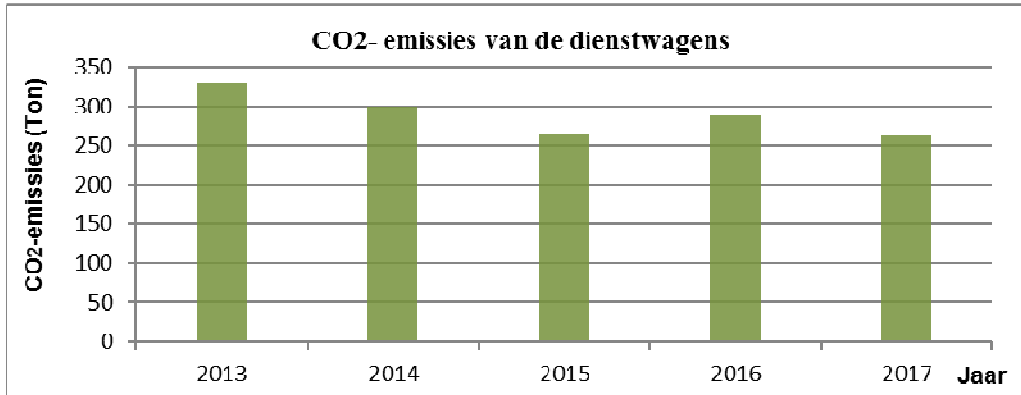
Bovendien wordt het gemiddelde brandstofverbruik per 100 km en per type voertuig als volgt verdeeld: 16,74 liter voor vrachtwagens, 9,42 liter voor bestelwagens en 5,94 liter voor wagens.

Grafiek 6. Jaarlijks brandstofverbruik

Bron: FOD Economie

Grafiek 7. CO₂-uitstoot van de dienstwagens

Bron: FOD Economie

In 2017 stellen we vast dat de CO₂-emissies van onze dienstwagens onder het gemiddelde liggen van de twee jaren met de laagste CO₂-uitstoot tussen 2013 en 2016.

Onze doelstelling is bereikt.

6.6 Duurzaam aankoopbeleid

De aankopen van de FOD worden centraal beheerd door de aankoopdienst van de Stafdienst Budget en Beheerscontrole. Slechts een aantal zeer specifieke aankopen kunnen rechtstreeks via de andere

stafdiensten of algemene directies gebeuren.

Dankzij het centrale aankoopbeheer kan de FOD Economie zich gemakkelijker houden aan de wettelijke regels over openbare aanbestedingen en aan de omzendbrieven over een duurzaam aankoopbeleid. De omzendbrief van 6 mei 2014 over de integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties, werd op 21 mei 2014 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

6.6.1 Kantoorbenodigdheden

Om zijn prestaties voor logistieke steun te optimaliseren, reorganiseerde de facilitaire dienst zijn beheer voor kantoorbenodigdheden eind 2008/begin 2009.

Een elektronische catalogus "ECOMAG" werd hierbij gecreëerd. De volledige procedure voor de bevoorrading van de medewerker met bureauartikelen werd geïnformatiseerd om zo het verbruik beter op te volgen. Het aanbod werd eveneens gerationaliseerd. Zo daalde in 2017 het aantal voorgestelde artikelen van 515 naar 372, waaronder 80 verschillende kantoormeubelen waarvan de voorraad niet meer werd aangevuld sinds 2015. Dit meubilair werd vervangen door tweedehandsmeubelen.

Voor kantoorbenodigdheden wordt systematisch een beroep gedaan op de dienst FORCMS (FOD-overschrijdende raamcontracten), die georganiseerd wordt door de FOD Beleid en Ondersteuning (FOD BOSA). Dit gecentraliseerde systeem maakt het mogelijk om in elke administratie nutteloze herhalingen van dezelfde aanbestedingsprocedures te vermijden aangezien de bestekken en de offerteaanvragen van de FOD BOSA uitgaan. Dankzij de groepering van kopers kan elke federale overheidsinstantie ook voordelige prijzen genieten.

De update van de catalogus gebeurde jaarlijks om te kunnen profiteren van de nieuwigheden die door FORCMS voor duurzamere bureaubenodigdheden werden aangeboden. In totaal werden er in drie jaar tijd zo'n 160 milieuvriendelijke producten opgenomen, waaronder post-its vervaardigd uit gerecycleerd papier, markers-viltstiften uit gerecycleerd plastic, Atoma-schriften met biologisch afbreekbare ringen, een kaft uit gerecycleerd karton en chloorvrij gebleekt papier, balpennen in gerecycleerd materiaal, bureaulampen uitgerust met spaarlampen en plakband gemaakt van natuurlijke vezels.

Na testen door de drukkerij werd in 2011 al overgeschakeld op 100 % gerecycleerd papier met het "Der Blaue Engel"-label. Tot 2013 was dit het enige papier dat gebruikt werd in de FOD Economie voor de multifunctionele kopieer- en printtoestellen (exclusief de drukkerij) en voor enkele persoonlijke printers die niet werden geschrappt in het kader van het project ECOPRINTING. Sinds 2013 wordt er voor A3-papier nog altijd gebruikgemaakt van 100 % gerecycleerd papier. Voor A4-papier is de FOD Economie echter geswitcht naar papier dat afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen (FSC-label), volledig chloorvrij gebleekt is (TCF-label) en het Nordic Swan en EU-Ecolabel draagt. Deze overschakeling is het gevolg van de sluiting van de fabriek waar het gerecycleerd papier vandaan kwam. 100 % gerecycleerd papier is uiteraard beter, maar het huidige gebruikte papier is een goed alternatief.

De ECOMAG-catalogus onderging eveneens een ontwikkeling. Nieuwe milieuvriendelijkere kantoorbenodigdheden werden aangeboden, waaronder tweedehandsmeubelen die zoals nieuw zijn, herlaadbare batterijen met aangepaste laders, papiermanden in gerecycleerd plastic, kartonnen bekertjes en schemerlampen uitgerust met spaarlampen.

6.7 AFVALPRODUCTIE IN HET CITY ATRIUM

Selectieve inzameling met het oog op recyclage en/of hergebruik van het afval door gespecialiseerde firma's gebeurt in het City Atrium C en in de North Gate II en III voor de volgende afvalstromen: papier, karton, glas, batterijen, PMD, restafval en gevaarlijk afval. Dit laatste is afkomstig van het onderhoud van de gebouwen (TL-lampen en andere) en printers (inktpatronen).

Doelstelling 2017-2020 : de jaarlijkse hoeveelheid geproduceerd afval in de gebouwen City Atrium C, North Gate II en III onder het gemiddelde behouden van de kleinste hoeveelheden afval geregistreerd tussen 2014 en 2016.

Indicatoren :

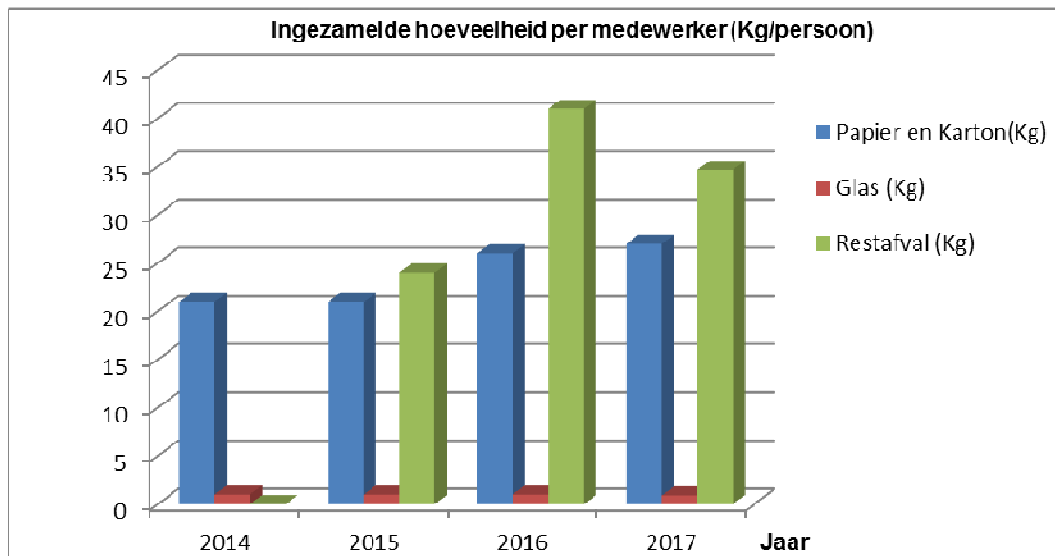
Hoeveelheid afval (per type afval) in kg/VTE/jaar en hoeveelheid PMD-afval in m³/VTE/jaar.

Tabel 10. Gegevens over de hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium

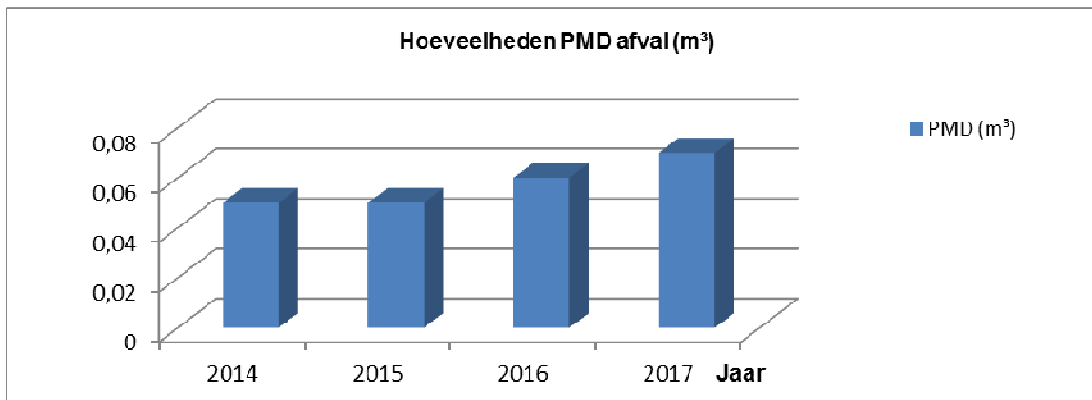
Soort afval	Ingezamelde hoeveelheid in kg/VTE (PMD in m ³ /VTE)				Gemiddeld van de kleinste hoeveelheden tussen 2014 en 2016
	2014	2015	2016	2017	
PMD	0,05	0,05	0,06	0,07	0,05
Papier en karton	21	21	26	27	21
Glas	1	1	1	0,91	1
Restafval	/	22	40	34,66	31

Bron Van Gansewinkel

Grafiek 8. Hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium

Grafiek 9. Hoeveelheden ingezameld afval in het City Atrium C

Naast de toename van glasafval registreren we ook een stijging van de andere soorten afval.

We stellen vast dat de hoeveelheid ingezameld afval boven het gemiddelde ligt van de kleinste hoeveelheden tussen 2014 en 2016.

We stellen vast dat de milieudoelstelling (2013-2016) ambitieus was, maar dat de uitgevoerde actie- en sensibiliseringsplannen voor afval niet ver genoeg gingen. Bovendien was het gebrek aan gegevens i.v.m. restafval vóór 2015 een zwaktepunt waardoor we de hoeveelheid afval amper konden opvolgen.

Daarentegen levert de sensibiliseringscampagne die in 2016 van start ging, pas nu resultaten.

❖ Gebouwen North Gate

Soort afval	Restafval (Kg/VTE)	Papier en karton (Kg/VTE)	PMD (m³/VTE)	Glas (Kg/VTE)
Jaar 2017	183 Kg/VTE	26Kg/VTE	0,09 m³/VTE	4,34 Kg/VTE

Tijdens de vergelijking met de benchmarking stelden we volgende vast:

- Onze hoeveelheid ingezameld restafval is dubbel zo groot als de waarden van de studie. Dit zou te verklaren zijn doordat het keukenafval en het afval dat door andere activiteiten wordt gegeneerd, opgenomen zijn in de berekening.
- Voor papier en karton produceren we de helft minder dan wat er in de studie wordt vermeld.
- Onze hoeveelheid PMD-afval is echter gelijk aan die van de studie.
- De benchmarking vermeldt evenmin het glasafval.

❖ Gevaarlijk afval

- De door de FOD hoeveelheid ingezamelde toners in 2017 bedraagt 797 kg (Bron: FOD Economie).
- In 2017 werden 363 TL-lampen in het City Atrium C (Bron: Cofely) en 128 TL-lampen in de North Gate II en III (Bron: Veolia) weggenomen.

6.8 BIODIVERSITEIT

Rekening houdend met de geografische ligging van onze site en het gebrek aan beschikbare ruimte, zijn we van oordeel dat de indicator biodiversiteit niet significant is. We sluiten een haalbaarheidsstudie voor de realisatie van projecten evenwel niet uit.

7. BELANGRIJKE MILIEUASPECTEN VAN DE OPDRACHTEN

Alle opdrachten van de FOD Economie worden geacht onder het milieubeheersysteem te vallen. Aangezien het de algemene directies zijn die instaan voor de eigenlijke activiteiten van de FOD, wordt de milieuanalyse van de opdrachten uitgevoerd per directie. De analyse begint met het opmaken van een gedetailleerde inventaris. Dit heeft tot doel om geen opdrachten te veronachtzamen waarbij weinig ambtenaren betrokken zijn en die daardoor als bijkomend betiteld kunnen worden terwijl ze toch aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.

In totaal werden er in de algemene directies een 200-tal opdrachten geteld. Na de inventarisering wordt er bestudeerd welke opdrachten een impact hebben op het milieu. Er waren een honderdtal opdrachten met een milieu-impact. Voor een vijftigtal van deze opdrachten beschikt de organisatie over voldoende middelen en autonomie om, met een goede kans op slagen, actie te ondernemen om de milieueffecten van de organisatie te verbeteren.

In tabel 11 staan de opdrachten van de zes algemene directies die in aanmerking komen voor een project om hun milieueffecten te verbeteren. De overige directies hebben geen opdrachten met een belangrijk (significant) milieueffect en worden hier niet in opgenomen. Dit wil uiteraard niet zeggen dat zij geen acties (kunnen) ondernemen.

Tabel 11. Opdrachten van de algemene directies met een significant milieueffect

Missie	Milieueffect
Algemene Directie Energie (E2)	
Toezien op de kwaliteit van aardolieproducten (FAPETRO): De controleprocessen verbeteren: enerzijds door de accreditatie als keuringsinstelling te behouden overeenkomstig de vereisten van de NBN EN ISO 17020 norm en anderzijds door de controlescope uit te breiden tot andere aardolieproducten en tot andere niveaus van de toeleveringsketen. -	Luchtverontreiniging beheersen.
Algemene Directie Economische Reglementering (E3)	
Reglementeren en informeren, toepassen van de reglementering, coördineren en informeren, overleggen, met name in volgende domeinen:	
Marktpraktijken en consumentenbescherming	
- Reclame en etikettering met betrekking tot de milieueffecten: strijd tegen misleidende milieucclaims	De consument stimuleren tot een milieuvriendelijker gedrag
- Versterking van de wet betreffende fraude met de kilometerteller (herziening van de wet van 11 juni 2004 tot beteugeling van vormen van bedrog met de kilometerstand van voertuigen) door voor de consument nuttige informatie op de car pass toe te voegen, met name de euronorm en de CO ₂ -uitstoot.	Energieverbruik en luchtverontreiniging beheersen

Missie	Milieueffect
<p>- Versterking van de wettelijke garantie op consumptiegoederen (herziening van de wet van 1 september 2004 betreffende de bescherming van de consumenten bij verkoop van consumptiegoederen) door rekening te houden met de levensduur van een goed (verlenging van de garantie voor sommige goederen).</p> <p>- Duurzaam ondernemen bevorderen: strijd tegen geplande veroudering, deeleconomie en collaboratieve economie bevorderen.</p> <p>Intellectuele eigendom - Prijzen - Coöperatieve vennootschappen</p> <p>Invoering van tools voor het elektronisch beheer van procedures (aanvragen van octrooien en aanvullende beschermingscertificaten - aanvragen tot vaststelling en verhoging van prijzen in bepaalde sectoren) en het publiek online toegang geven tot de gegevensbanken en openbare registers.</p>	<p>Vermindering van het verbruik van natuurlijke grondstoffen Vermindering van de afvalberg</p> <p>Vermindering van het verbruik van natuurlijke grondstoffen Vermindering van de afvalberg</p> <p>Innovatie stimuleren Vermindering van het verbruik van natuurlijke grondstoffen Beperking van verplaatsingen</p>
<p>Invoering van tools voor het elektronisch beheer van procedures (octrooien en aanvullende beschermingscertificaten) en het publiek online toegang geven tot de gegevensbanken en openbare registers.</p>	<p>Innovatie stimuleren Vermindering van het verbruik van natuurlijke grondstoffen Beperking van verplaatsingen</p>
<p>Prijzen</p> <p>Aanvragen tot vaststelling en verhoging van de prijzen in bepaalde sectoren (geneesmiddelen, hoorapparaten...) digitaliseren</p>	<p>Vermindering van het verbruik van natuurlijke grondstoffen</p>

Algemene Directie Economische analyses en Internationale Economie (E4)

<p>Ontwikkelen van beleidsinitiatieven ter promotie van duurzame economische bedrijfsactiviteiten, in het bijzonder op vlak van nieuwe technologieën en circulaire economie</p>	<p>Verbruik van natuurlijke rijkdommen en verontreiniging door de bedrijven</p>
<p>Een kenniscentrum uitbouwen inzake duurzame economie, concurrentievermogen, sectorale conjunctuur</p>	<p>Verbruik van natuurlijke rijkdommen en verontreiniging</p>
<p>Opvolgen van en deelnemen aan werkzaamheden van nationale en internationale instellingen inzake duurzame ontwikkeling en internationale handel (federaal plan voor de duurzame ontwikkeling, milieugoederenakkoord, grondstoffen, vrije handelsakkoorden conflictmineralen,...)</p>	<p>Verbruik van natuurlijke rijkdommen en verontreiniging</p>
<p>De REACH-activiteiten ondersteunen dankzij de federale helpdesk en het voorbereiden van adviezen voor het ECHA</p>	<p>Verontreiniging (lucht-water-grond)</p>

Missie	Milieu-effect
Elektronische procedures inzake oorsprongsregels en vergunningen voor in-, uit- en doorvoer bevorderen (digitale processen promoten).	Het verbruik van papier beperken
Het secretariaat verzorgen van het Nationaal Contactpunt (ter uitvoering van de OESO-richtsnoeren) voor de multinationale bedrijven en de dossiers behandelen die worden ingediend	Verbruik van de natuurlijke rijkdommen en verontreiniging door de bedrijven
De luchtvaartindustrie ondersteunen door het beheer van het federaal luchtvaartplatform en het toekennen van terugbetaalbare voorschotten voor O & O activiteiten (<i>Enkel nog het beheren van de lasten van het verleden</i>)	Luchtverontreiniging en geluidshinder

Algemene Directie KMO-Beleid (E5)

<p>Sluitingsuren en wekelijkse rustdag:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opvolging en wijziging van de wetgeving die sluitingsuren en een wekelijkse rustdag oplegt; ▪ Behandeling van aanvragen tot erkenning van gemeenten als toeristisch centrum. ▪ Antwoorden op door het publiek gestelde vragen rond dit thema. 	<p>De wetgeving die sluitingsuren en een wekelijkse rustdag oplegt kan een dubbele impact op het milieu hebben:</p> <p>1° door het energieverbruik van handelszaken te verminderen (verlichting, verwarming, voorziening);</p> <p>2° door de periode waarin de consumenten toegang tot handelszaken hebben te beperken (impact op de mobiliteit, verontreiniging).</p>
<p>Ondernemingsloketten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erkenning, ondersteuning en toezicht op de ondernemingsloketten ▪ Meewerken aan de inrichting van een elektronisch één-loket; ▪ Als helpdesk op federaal niveau fungeren voor de ondernemingsloketten in het kader van het samenwerkingsakkoord betreffende de omzetting van de Dienstenrichtlijn. 	<p>De oprichting van ondernemingsloketten kadert binnen het initiatief van administratieve vereenvoudiging. De bedoeling is om een uniek aanspreekpunt aan te bieden waar de ondernemers zich kunnen informeren en om het beginsel van de unieke gegevensuitwisseling betreffende administratieve formaliteiten toe te passen. Overeenkomstig het lastenboek zijn de ondernemingsloketten verplicht de mogelijkheid aan te bieden om elektronisch vergunningen te kunnen aanvragen (gebruik e-id, online-betaling en aanpassing van de systemen, procedures en formulieren in overeenstemming met het beginsel "only once" - wet in werking getreden op 1 januari 2016).</p>

Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid (E6)

Wettelijke metrologie: De aanvragen voor goedkeuringstesten behandelen, voor de uitvoering ervan zorgen en modelgoedkeuringen uitreiken voor meetinstrumenten en kansspelmachines, die bedoeld zijn om te garanderen dat een bepaald model aan de wettelijke metrologische normen voldoet en dat de op basis van dit model vervaardigde instrumenten aan dezelfde normen voldoen, of, bij toepassing van nieuwe technieken, aan de voorschriften voor maximum toegelaten afwijkingen. Bovendien de controleprocedures bepalen die moeten worden toegepast om primitieve en periodieke onderzoeken te verrichten naar de instrumenten die volgens het model zijn vervaardigd.

Missie**Milieueffect**

Bescherming van de consument

Nationale controleacties voor de bescherming van de consument organiseren en nadien de resultaten evalueren.

Afval, verbruik van natuurlijke rijkdommen, precisie en betrouwbaarheid van de milieumetingen.

Controles

De buitendiensten van de afdeling Veiligheid dragen bij tot de uitvoering van het controleplan dat voor E6 bepaald is en in dat opzicht zorgen zij ervoor, via activiteiten op het terrein

- dat de openbare veiligheid maximaal wordt gegarandeerd door er enerzijds op toe te zien dat activiteiten met betrekking tot springstoffen en installaties voor het vervoer, de verdeling en de ondergrondse opslag van gas en andere producten conform de specifieke wettelijke voorschriften verlopen, en door anderzijds de meest geschikte technische voorwaarden voor te stellen en te controleren;
- dat de producten en diensten die op de markt worden aangeboden en waartoe het publiek toegang heeft, gelijkvormig zijn aan de technische reglementen en normen zodat zij voor de consument voldoende veilig zijn.

Afval, verontreiniging.

Kwaliteit en Innovatie

Zorgen voor het beheer van het Belgische accreditatiesysteem op het vlak van leefmilieu.

Milieu in het algemeen via de kwaliteit van de certificatie ter zake.

Continentaal Plat

Bijdragen tot een duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen van het Continentaal Plat van België door de ontginning van zand en grind te regelen.

Beter gebruik van natuurlijke rijkdommen.

Algemene Directie Economische Inspectie (E7)

Handhaving van de regelgeving en alternatieve geschillenregeling op de volgende gebieden:

Handelspraktijken

- Wet van 10.11.2006 betreffende de openingsuren in handel, ambacht en dienstverlening.
- Wet van 28.03.1975 betreffende de handel in landbouw-, tuinbouw- en zeevisserijproducten.
- K.B. van 8 juli 2018 betreffende de benaming en de kenmerken van de gasolie-diesel en van de benzines
- K.B. van 3 juli 2018 betreffende de benaming en de kenmerken van de gasolie bestemd voor verwarming Art. XV 103 WER "Bestrijding van namaak en piraterij"

Missie	Milieueffect
Consumentenbescherming	
<ul style="list-style-type: none"> - Wet van 11.06.2004 tot beteugeling van bedrog met de kilometerstand van voertuigen. - K.B. van 5 september 2001 betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het brandstofverbruik en de CO2-uitstoot bij het op de markt brengen van nieuwe personenauto's - VERORDENING (EU) 2017/1369 van 4 juli 2017 tot vaststelling van een kader voor energie-etikettering en tot intrekking van Richtlijn 2010/30/EU 	
Kwaliteit en veiligheid van producten en diensten	
<ul style="list-style-type: none"> - Boek IX "Veiligheid van producten en diensten" van het Wetboek van Economisch Recht. 	<p>Energieverbruik, geluidshinder.</p> <p>Biodiversiteit.</p> <p>Luchtverontreiniging beheersen.</p> <p>Luchtverontreiniging beheersen.</p> <p>Energieverbruik en luchtverontreiniging</p>
<ul style="list-style-type: none"> - 	<p>Energieverbruik en luchtverontreiniging</p> <p>Energieverbruik en luchtverontreiniging</p> <p>Energieverbruik en luchtverontreiniging</p>

Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (E8)

De missie van de **Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium** bestaat uit het **verzamelen**, het **produceren** en het **verspreiden** van betrouwbare en relevante cijfers over de Belgische economie, de samenleving en het territorium.

Missie	Milieueffect
<p>Aandacht besteden aan de productie en de verspreiding van beleidsondersteunende statistieken op vlak van duurzame ontwikkeling zoals cijfers over voertuigen, transport, industriële productie, afvalproductie, bodembezetting, landbouw, enz.</p> <p>In het kader van werkzaamheden en in samenwerking met de partners van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek, de databank voor de nodige indicatoren bijhouden (en indien nodig ontwikkelen) voor de statistische bijlage van de <i>National Voluntary Review</i> van de <i>Sustainable Development Goals</i>, uitgestippeld in het kader van de Verenigde Naties.</p> <p>Wat het proces van gegevensverzameling betreft: de administratieve vereenvoudiging en de vermindering van de enquêtedruk verderzetten. Indien enquêtes worden gehouden, zoveel mogelijk de voorkeur geven aan online-enquêtes om het papierverbruik voor de correspondentie en vragenlijsten zoveel mogelijk te beperken.</p>	<p>Verbruik van natuurlijke rijkdommen en verontreiniging.</p>

8. MILIEUDOELSTELLINGEN IN VERBAND MET DE OPDRACHTEN

8.1 Algemene Directie Economische Reglementering (E3)

Project “Strijd tegen misleidende milieucclaims”

Context

Meer en meer consumenten wensen milieuvriendelijke producten kopen die de sociale rechten ook in acht nemen. De consument een keuze laten maken zonder dat hij door misleidende marketing (bv. Greenwashing) wordt beïnvloed. Verschillende recente onderzoeken hebben de herhaalde aanwezigheid van misleidende milieucclaims op de markt aangetoond. Het wetgevend kader dat immers van toepassing is op reclame en milieucclaims wordt op Europees niveau vrij algemeen vastgelegd. Het verbiedt enkel misleidende en oneerlijke handelspraktijken (Richtlijn 2005/29) en de gekozen aanpak is een volledige harmonisatie waardoor de Lidstaten geen specifieke nationale maatregelen kunnen treffen.

Doelstelling

De consumenten aanmoedigen om hun koopgewoontes te veranderen en meer milieuvriendelijke producten te kopen door hun correct te informeren over de producten die werkelijk milieuvriendelijker zijn gedurende hun hele levenscyclus.

Geplande actie

In overleg met de ADEI guidelines ontwikkelen voor ondernemingen die milieucclaims formuleren zodat die transparant, loyaal en niet misleidend voor de consument zijn. Anderzijds laten die guidelines de inspectiediensten toe om milieucclaims te identificeren (bv. door een label, slogan, blad van een boom op een frisdrank, enz.) en om het misleidend karakter ervan te beoordelen. Dit kan te maken hebben met: foute of onduidelijke informatie (bv. algemene beweringen, beweringen aangaande een product terwijl het de onderneming is die bijzondere milieueisen naleeft) of ook omwille van de context die de gemiddelde consument misleidt. De guidelines verduidelijken de toepassingsvoorwaarden van het bestaand wettelijk kader door duidelijke en concrete beoordelingscriteria op te noemen die onder andere voortvloeien uit het beleid van de Europese Commissie en uit verschillende nationale beleidsdocumenten. Ze dragen op die manier bij tot het vrijwaren van een meer gezonde concurrentie tussen de ondernemingen en versterken ook het vertrouwen van de consument in de markt.

8.2 ALGEMENE DIRECTIE ECONOMISCHE ANALYSES EN INTERNATIONALE ECONOMIE

8.2.1 Kenniscentrum “duurzame economie”

Doelstelling

De specifieke structuur “Kenniscentrum duurzame economie” binnen de algemene directie ontwikkelen om het beleid rond duurzame economie, en meer bepaald de economie, actief te ondersteunen en de overgang naar een meer duurzame productie en consumptie te begeleiden.

Realisaties

Het actieplan inzake de economie bestaande uit 21 acties werd op 27 oktober 2016 door de minister van Economie, Kris Peeters, en de minister bevoegd voor duurzame ontwikkeling, Marie-Christine Marghem, voorgesteld.

Overeenkomstig één van de acties werd een contactpunt opgericht om gevallen van geplande veroudering te signaleren. Het onderzoek rond geplande veroudering besteld door de FOD Economie werd eveneens in mei 2017 afgerond. Deze studie was enerzijds bedoeld om het fenomeen te

bestuderen en anderzijds om de haalbaarheid van de beleidsmaatregelen te onderzoeken met het oog op een verlenging van de levensduur van de producten en op een betere consumentenbescherming. Een overlegplatform waarin producenten, handelaars en consumenten vertegenwoordigd worden, wordt momenteel opgericht om de soorten producten te bepalen die in de eerste plaats aan deze maatregelen moeten worden onderworpen.

In juni 2017 werd een nationale conferentie over de financieringsmogelijkheden van de economie georganiseerd in overleg met de kabinetten van de ministers van Economie en Milieu en de federaties Assuralia en Febelfin.

Balans/Indicatoren:

- Gevoerde studies en informatie- en sensibiliseringsacties
- Personeelsbezetting van de Afdeling Duurzame Economie In 2018 zal het bezettingscijfer zich verdrievoudigd hebben t.o.v. 2015.

8.2.2 Project “Opname van het concept “duurzaamheid” in de economische analyses”

Doelstelling

De Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie waarborgt een grondige kennis van de Belgische economie op alle niveaus (micro- en macro-economisch). Bedoeling is ook om het milieuaspect in de analyses op te nemen, in het bijzonder wat competitiviteit, prijzen, werking van de markt en handelsakkoorden betreft.

Realisaties

Een eerste draft van het onderzoek van de duurzame goederenmarkt werd uitgevoerd met als “pilot”-producten: de biologische voedingswaren. In de toekomst wordt de analyse verfijnd.

De werkzaamheden van de Europese werkgroepen waarin de onderhandelingen tussen de Europese Unie en de derde landen voor vrijehandel- en/of investeringsakkoorden worden onderzocht, halen onder andere duurzame ontwikkeling aan. De milieupactkwesie van deze akkoorden geniet bijzondere aandacht.

Ten slotte neemt de boordtabel van de Belgische economie enkele indicatoren op die betrekking hebben tot duurzame ontwikkeling. Energie speelt hierin een belangrijke rol: een duurzaam gebruik van de beschikbare hulpbronnen en hernieuwbare energie zoveel mogelijk inzetten, moeten het mogelijk maken om de milieupact te beperken. De reeds voelbare klimaatveranderingen beïnvloeden niet alleen het milieu, maar ook de sociaal-economische aspecten van ons land. Wat de ontwikkeling van indicatoren inzake de economie betreft, hangt de uitvoering ervan grotendeels af van de Europese agenda.

8.2.3 Digitaliseringsproject van de processen

Doelstelling In het kader van de operationele activiteiten van de algemene directie het gebruik van de natuurlijke rijkdommen beperken, en meer bepaald het aantal papieren formulieren verminderen.

Deze doelstelling blijft van toepassing voor de oorsprongsattesten die door de kamers van koophandel worden afgegeven en wordt uitgebreid tot het voorafgaand toezichtsdocument bij invoer in de Europese Unie voor bepaalde staal- en aluminiumproducten die respectievelijk sinds juni 2016 en mei 2018 van toepassing zijn.

Realisatie

In 2016 gaven de kamers van koophandel 324.436 certificaten af (+2,73 % t.o.v. 2015).

Sinds 2009 kunnen exporteurs deze certificaten sinds 2009 ook online via het DigiChambers-systeem aanvragen. Sindsdien is het aantal online-aanvragen elk jaar toegenomen.

Indicatoren: In 2016 werd 74,6% van de afgiftes via het DigiChambers-systeem gerealiseerd (tegen 70,8 % in 2015).

Op 12 juni 2018 erkende het Directiecomité het belang om de procedure voor de afgifte van het voorafgaand toezichtsdocument te digitaliseren gezien het aantal afgeleverde documenten (18.322 documenten afgegeven tussen 1 juli 2017 en 30 juni 2018). Het project werd immers ook in de ICT-prioriteiten opgenomen.

8.2.4 Project "REACH"

Doelstelling Toezicht uitoefenen op de toepassing van de REACH-Verordening wat betreft de competitiviteit van de bedrijven, de inachtneming van de interne markt en de ontwikkeling van innovaties, zodat het evenwicht behouden blijft tussen de 3 componenten van duurzame ontwikkeling.

Realisatie

Overeenkomstig artikel 124 van de verordening richtte de FOD een helpdesk op om de bedrijven te helpen, en met name de kmo's. In 2016 behandelde de dienst 282 vragen van ondernemingen (gemiddeld antwoordtermijn: 2 dagen).

In 2016 kwam het autorisatieproces opnieuw op de voorgrond te staan. Voor enkele zeer verontrustende stoffen die in grote hoeveelheid worden gebruikt, werden een reeks complexe autorisatiedossiers ingediend. De comités van het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) gingen na of de risico's die verbonden zijn aan het gebruik van deze stoffen in toom worden gehouden en of de voordelen bij verder gebruik ervan de kosten voor de maatschappij overschrijden. De bevoegde dienst stelt een onafhankelijk lid ter beschikking van het comité Sociaal-economische Analyse, dat 14 autorisatieaanvragen als verslaggever heeft behandeld.

In het kader van het samenwerkingsakkoord REACH nam de FOD Economie aan de werkzaamheden van het Belgisch REACH-comité deel. Dit overleg- en beslissingsorgaan moet erover waken dat de implementatie van het reglement harmonieus en conform de drie pijlers van duurzame ontwikkeling gebeurt.

Ten slotte werkt de dienst al aan de voorbereidende werkzaamheden met het oog op de vijfjaarlijkse herziening van REACH waarmee de Commissie in 2017 moet starten. Dit onderzoek moet nagaan in welke mate de verschillende wetgevende instrumenten hebben bijgedragen tot het halen van de REACH-doelstellingen die aan de drie pijlers van duurzame ontwikkeling verbonden zijn.

8.3 ALGEMENE DIRECTIE KMO-BELEID (E5)

8.3.1. Implementatie van de toepassing die het mogelijk maakt om EU-verklaringsaanvragen te behandelen.

8.3.2. De andere FOD's beraadslagen om het aanbod van digitale mogelijkheden qua aanvragen bij éénloketten te vergroten.

8.3.3. Meewerken aan de voorbereiding van de uitrol van de Single Digital Gateway.

8.3.4. De toegang tot de nodige databanken implementeren voor de behandeling van de inschrijvingsaanvragen van dienstverlenende ondernemingen (kadaster en strafregister).

8.4 ALGEMENE DIRECTIE KWALITEIT EN VEILIGHEID

Bij de Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid bevindt het project “Bepaling van een referentie-oppervlakte die een optimale uitbating van de zandbanken mogelijk maakt” zich in de laatste fase. Meer uitleg hierover vindt u hieronder.

8.4.1. Project “Bepaling van een referentie-oppervlakte die een optimale uitbating van de zandbanken mogelijk maakt”

Doelstelling

Op basis van het voorzorgprincipe dat aan de zandbanken een rol bij de bescherming van de kust toekent, beperkt de reglementering voor de verticale zandontginning de uitbating tot “5 m beneden de bodemligging zoals vastgelegd door het Fonds” (artikel 31 van het koninklijk besluit van 1 september 2004 betreffende de voorwaarden, de geografische begrenzing en de toekenningsprocedure van concessies voor de exploratie en de exploitatie van de minerale en andere niet-levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat).

Een analyse van de geologische gegevens en de recente publicaties over de interne morfologie van de zandbanken en de impact van de uitbating op het mariene milieu wijzen erop dat deze beperking betwistbaar is vanuit zowel een economisch als een milieustandpunt.

Om een oplossing te bieden aan deze achterhaalde reglementering bestaat een strategische doelstelling van de Dienst Continentaal Plat erin om een verticale referentie-oppervlakte te bepalen met inachtneming van de milieuverplichtingen van de Europese kaderrichtlijn “strategie voor het mariene milieu” die de bescherming van de ecologische integriteit van de zeebodem oplegt, en tevens een optimale uitbating van de zandbanken mogelijk maakt. In het kader van een beleid van duurzame zandwinning uit de zeebodem wordt deze oppervlakte als wettelijke verticale zone van uitbating gebruikt.

Werkmethodes en realisatie:

Een optimale referentie-oppervlakte moet het mogelijk maken om op objectieve wijze een wettelijke begrenzing te bepalen van de diepte van ontginning rekening houdend met de bescherming van de ongeschonden toestand van de zeebodem en de economische ontwikkeling van zandwinning. Deze definitie is van nature multidisciplinair. De Dienst Continentaal Plat heeft dit project ontwikkeld samen met de wetenschappelijke projecten SeArch (IWT) en Tiles (BELSPO) en in samenwerking met de betrokken medespelers bij de zandwinning op het Belgisch Continentaal Plat: het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) - Operationele Directie Natuurlijk Milieu en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) voor het milieugedeelte, alsook de sector van de ontginning voor het gedeelte economie. In samenwerking met het ENTSA Bretagne en het IMT-Atlantique werd een methode ontwikkeld om de manteloppervlakte van de zandbanken te bepalen.

Voor elk van de sectoren van zandwinning werd de modellering van een referentie-oppervlakte volgens drie scenario's aangepast op basis van geologische gegevens uit de seismologie, bathymetrische referentiegegevens, manteloppervlaktes en *sine qua non* milieuverplichtingen zoals het behoud van het mariene milieu. De integratie van sedimentologische gegevens van de sector en van het Tiles-project (BELSPO) laat toe de beschikbare zandreserves van verschillende zandkwaliteit te evalueren en de evolutie ervan te berekenen naargelang de groei van de sector. Het scenario waarbij de morfologie van de zandbakken het best vrijwaard wordt, werd door de analyse van de impact op de ongeschonden toestand van de zeebodem bevestigd.

De beschrijving en validering van de brongegevens, de gebruikte methodiek voor het bepalen van deze referentie-oppervlakte en een tabel met de geschatte volumes werden aan de wetenschappelijke gemeenschap en aan de sector tijdens interne vergaderingen voorgesteld in het kader van de jaarlijkse

conferentie ICES 2016 – sessie “Making marine sediment extraction sustainable by mitigation of related processes with potential negative impacts”, die op 23 september 2016 in Riga (Letland) plaatsvond. Een herziene samenvatting van het project werd voorgesteld in het kader van de Studiedag “Belgian marine sand: a scarce resource?” van 9 juni 2017 die door de Dienst Continentaal Plat werd georganiseerd.

Na goedkeuring van de Raadgevende Commissie Zand & Grind in oktober 2017 zou deze referentieoppervlakte voor het beperken van de verticale ontginning in 2018 in de wetgeving geïmplementeerd moeten zijn.

8.5 ALGEMENE DIRECTIE ECONOMISCHE INSPECTIE

Sinds meerdere jaren heeft de Algemene Directie Economische Inspectie (ADEI) de bezorgdheid om het milieu in haar activiteiten geïntegreerd.

8.5.1 Project “Onderzoeken in de automobielsector”

Bij de algemene onderzoeken die de ADEI uitvoert, zat elk jaar een onderzoek naar de naleving van de wet van 11 juni 2004 tot beteugeling van bedrog met de kilometerstand van voertuigen.

Door het naleven van deze wet wordt voorkomen dat de eigenaars van gebruikte (en dus potentieel meer vervuilende) voertuigen deze tegen elke prijs verder willen laten rijden.

In 2017 heeft de vzw Car-Pass aan de ADEI de contactgegevens doorgegeven van 425 ondernemingen welke verdacht werden de geldende reglementering niet na te leven. 294 van de 425 gecontroleerde ondernemingen (69,2 %) waren in overtreding.

De doorgeven van gegevens aan de vzw. Car-Pass (23,5%), de kwaliteit van de overgemaakte informatie (24,2%) en de uitwisselingstermijn (33,9%) zijn problematisch. Daarentegen zijn de verplicht op de facturen op te nemen gegevens (13,4%) en de digitale gegevensuitwisseling (voor zover de garages over een computerinfrastructuur beschikken) minder problematisch.

De kwaliteit van de doelgroep, voornamelijk gericht op “recalcitrante professionelen”, verklaart in grote mate het hoog aantal inbreuken. Deze vaststelling is niettemin verbazingwekkend aangezien deze reglementering meer dan 10 jaar van toepassing is en sinds jaren al het voorwerp maakt van wederkerende jaarlijkse onderzoeken. Sinds 3 jaar stijgen de cijfers alsmaar meer.

In 2017 controleerde de ADEI ook tijdens het Autosalon of de ondernemingen van deze sector het koninklijk besluit van 5 september 2001 betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot bij het op de markt brengen van nieuwe personenauto's naleefden. Alle gecontroleerde merken (44 stands) waren in orde.

Eveneens in de automobielsector dient vermeld dat de ADEI meewerkt aan de naleving van de kwaliteit van aardolieproducten en dit in samenwerking met de Algemene Directie Energie en in het bijzonder met FAPETRO (Fonds voor de Analyse van Aardolieproducten) die over efficiënte instrumenten beschikt welke beantwoorden aan de noden inzake deskundigheid en onderzoek naar de kwaliteit van aardolieproducten.

In 2017 heeft FAPETRO aan de ADEI 277 dossiers overgemaakt inzake brandstofmonsters van publieke benzinepompen of opslagplaatsen van aardolieproducten welke niet conform de geldende technische specificaties waren.

Hierbij werden 222 processen-verbaal van waarschuwing en 42 pro-justitia's opgemaakt ten laste van brandstofverdelers, pomphouders en houders van opslagplaatsen van aardolieproducten. Deze pro-justitia's, waarbij een minnelijke schikking wordt voorgesteld, worden in principe enkel opgemaakt wanneer de overtreder geen gevolg geven aan het proces-verbaal van waarschuwing welke voorafgaandelijk werd opgemaakt en hen ter kennis gebracht.

De meeste recurrente kwaliteitsproblemen voor diesel betreffen een te laag vlampunt en voor benzine is de dampdruk te hoog (winterproducten vermengd met zomerproducten). Dit laatste probleem werd bijzonder bij de kern aangepakt door Fapetro en de Economische Inspectie die een groot aantal processen-verbaal in het begin van de zomer heeft opgesteld.

8.5.2 Project "Digitalisering van de administratie"

In 2016 heeft de Economische Inspectie het Meldpunt opgericht. Dit is een online platform waar consumenten en ondernemingen misleiding, fraude, bedrog en oplichting kunnen melden. Na hun melding ontvangen gebruikers onmiddellijk een antwoord met een advies op maat en/of een verwijzing naar de bevoegde instantie. Deze verbeterde dienstverlening zorgde in 2017 voor een toename van het aantal meldingen (37.094, dit is meer dan het dubbel ten opzichte van 2015). Het beheer van deze meldingen binnen de administratie gebeurt ook volledig digitaal.

De ADEI werkt verder aan de uitrol van een digitaal proces-verbaal waardoor processen-verbaal in de toekomst via een webapplicatie kunnen worden opgemaakt.

Door dergelijke communicatiemiddelen aan te bieden, draagt de directie ook bij tot de bescherming van het milieu.

8.6 Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium

Statbel heeft sinds 2013 ook inspanningen geleverd om haar papierverbruik te laten dalen, namelijk door de digitale inzameling van gegevens, de administratieve vereenvoudiging van haar onderzoeken en de digitalisering van haar interne schriftelijke communicatie.

Bovendien nam Statbel deel aan de pilootgroep rond de strategie van de FOD inzake de beperking van de verplaatsingen van zijn personeel, met name door telewerk te stimuleren indien de organisatie van het werk dit toelaat.

Ten slotte doet Statbel beroep op de drukkerij van de FOD Economie voor het printen van enquêteformulieren en bijbehorende brieven. De centrale drukkerij van de FOD Financiën (Fedopress) helpt hierbij ook in de mate van het mogelijk.

9. ONTVANGEN SUGGESTIES EN KLACHTEN OVER HET MILIEUBEHEERSYSTEEM

De EMAS-coördinator heeft geen interne of externe klacht of suggestie over het milieubeheersysteem ontvangen.

10. Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie- en valideringswerkzaamheden

Vinçotte N.V., EMAS-milieuverificateur met registratienummer BE-V-0016 geaccrediteerd met als reikwijdte 1, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (excl. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 70, 71, 72, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 93, 94, 95, 96, 99 (NACE-code) verklaart dat hij heeft geverifieerd dat de vestigingen zoals vermeld in de milieuverklaring 2018 van de organisatie FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie met registratienummer BE-BXL-000014 voldoen aan alle eisen van Verordening (EG) nr. 2017/1505 van het Europees Parlement en de Raad van 28 augustus 2017 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

Met de ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van verordening (EG) nr. 2017/1505 zijn uitgevoerd;
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan;
- de gegevens en informatie van de bijgewerkte milieuverklaring 2018 van de organisatie een betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de organisatie binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Dit document is niet gelijk aan een EMAS-registratie. EMAS-registratie kan alleen worden gedaan door een bevoegde instantie in de zin van verordening (EG) 2017/1505. Dit document wordt niet gebruikt als een zelfstandig stuk openbare communicatie.

Gedaan te Brussel op, 24/04/2019

Eric Louys

Voorzitter van de Certificatiecommissie.

Een bijgewerkte milieuverklaring zal worden gepubliceerd in december 2019.